

VÁLOGATÁS AZ IPARJOGVÉDELMI SZAKÉRTŐI TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY P. FELPERESNEK AZ M. KFT. ALPERES ELLEN SZERZŐDÉS ÉRVÉNYTELENSÉGE IRÁNT INDÍTOTT PERÉBEN

ISZT-1/2008

I. A tényállás

A Fővárosi Bíróság a 6.P.../2002/42. számon, P. és társa felperes M. Kft. alperes ellen szerződés érvénytelensége és járulékai iránt indított perében a Magyar Szabadalmi Hivatal mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testületet rendelte ki szakértői vélemény elkészítésére.

A ...B jelű szabadalom alapját képező szabadalmi bejelentést az alperes P... számon 1994. 05. 20-án jelentette be mint szolgálati találmányt, és a szolgálati találmány feltalálóiaként a felpereseket jelölte meg egyenlő feltalálói részarány mellett. A szabadalmi bejelentés megadása meghirdetésének dátuma a Szabadalmi Közlönyben 1999. 06. 28.

A felperesek és az alperes 1994. 06. 01. dátummal díjazási szerződést kötött, amelynek tárgya a P... bejelentési ügyszámú „Eljárás elektronikusan rögzített, előnyösen video- vagy televízió-képinformáció közvetlen mozgófilmre történő felvételére” című találmány, illetve szabadalom hasznosításának díjazása.

A Fővárosi Bíróság .../36 sz. közbenső és részítéletével jogerősen megállapította, hogy a felperesek és az alperes között 1994. 06. 01-én megkötött díjazási szerződés semmis, ezért a felek közötti elszámolás során azt kell vizsgálni, hogy milyen összegű díj járt volna a felpereseknek a per tárgyát képező szabadalom hasznosítása fejében a vizsgált időszakban abban az esetben, ha a felperesek mint a szabadalom jogosultjai jogosultként, az alperes pedig a szabadalom tárgyát gazdasági tevékenysége keretében használni kívánó hasznosítóként kötött volna hasznosítási szerződést.

II. A feltett kérdések

A Fővárosi Bíróság szakértőt kirendelő végzése szerint a szakértői vizsgálatnak a következő kérdésekre kell feleletet adnia.

- I. A per tárgyát képező ...B jelű szabadalom tekintettel a hasonló tárgyú, ...A számú szabadalomra mennyiben tekinthető teljesen önálló, a korábitól független szabadalomnak, illetve a korábbi találmány „szokásos” megújításáról, továbbfejlesztéséről van-e szó (az alperes 40. sorszám alatti beadványában megjelölt kérdés)?
- II. Amennyiben a korábbi találmány továbbfejlesztéséről van szó, milyen mértékű díj tekinthető arányosnak a felek által nem vitatottan érvényes, 1991. 12. 20-án kelt

„Megállapodás” elnevezésű dokumentum szerinti díjazáshoz, illetve a szabadalmi díjak kialakult gyakorlatához képest 1994. 06.01. és 2001. 12. 31. között (az alperes 40. sorszám alatti beadványában megjelölt kérdés)?

- III. A formai okok miatt érvénytelenné nyilvánított, 1994. 06. 01-én megkötött szerződés találmányi díjazása tartalmilag megfelel-e a piaci viszonyoknak, és az abban alkalmazott, nyereségre alapuló, a feltalálókat megillető 25-25 százalékos részesedés mint szabadalmi díj, illetve egyéb tartalmi elemeiben – időtartam stb. – reális, a piaci viszonyoknak megfelelő volt-e (a Fővárosi Bíróság 43/I sorszámú felhívásában továbbított, a felperes /43. sorszám alatti beadványának A/ pontjában megjelölt kérdés)?
- IV. Ha és amennyiben a bíróság formai okok miatt nem találta volna érvénytelennek a szerződéseket, van-e az új találmányra vonatkozó, 1994. 06. 01-én megkötött szerződésnek olyan tartalmi eleme, amely a piaci viszonyoknak, szabadalmi jogszabályoknak és szokásoknak ellentmondana (a Fővárosi Bíróság 43/I sorszámú felhívásában továbbított, a felperes 43. sorszám alatti beadványának A pontjában megjelölt kérdés)?
- V. Állapítsa meg, hogy a perbeli felperesi találmánnyal kapcsolatban milyen díjra tarthatnak igényt a felperesek 1994-től 2001. októberig, amikor az alperes bejelentette, hogy a találmányt nem kívánja alkalmazni (a Fővárosi Bíróság 42. sorszám alatti, szakértőt kirendelő végzésében megjelölt kérdés).

III. A szakértői testület eljárása

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a 270/2002. (XII.20.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörben, szervezeti és eljárási rendben, valamint a tényállásra irányadó jogszabályok – főként a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) – rendelkezései alapján alakította ki az alábbiakban kifejtésre kerülő álláspontját.

A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései a szakértői kirendelés és a megküldött perbeli iratok által ismertett tényeken, valamint az ügy szerinti szabadalomra vonatkozó – a közhitelű nyilvántartásban és az iparjogvédelmi hatósági ügyiratban szereplő – hivatalos adatokon alapulnak, s csak azokra nézve helytállóak.

Ez a szakértői vélemény a peres eljárás lefolytatására hivatott hatóságokat és bíróságokat nem köti.

IV. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület álláspontja

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a szakértői kirendelés kapcsán az alperes, a felperesek és végül a Fővárosi Bíróság által feltett iparjogvédelmi vonatkozású kérdésekre nézve kialakított álláspontját – a válaszok megfelelő strukturálásával – az alábbiakban fejteti ki.

1. A szakvélemény elkészítése során a szakértői testület a vizsgált szabadalmi leírásokban szereplő azon jellemzőket, amelyekkel kapcsolatban a szabadalmi leírások a szakterületen elfogadottól eltérő definíciót nem tartalmaznak, a szakterületen elfogadott értelmezéssel vette figyelembe.

2. A ...B jelű szabadalom alapját képező szabadalmi bejelentést az alperes P... számon 1994. 05. 20-án jelentette be mint szolgálati találmányt, és a szolgálati találmány feltalálói-ként a felpereseket jelölte meg egyenlő feltalálói részarány mellett. A szabadalmi bejelentés megadása meghirdetésének dátuma a Szabadalmi Közlönyben 1999. 06. 28.

A ...B számú szabadalom bejelentési napja 1994. 05. 20., tehát a szabadalommal és a szabadalom hasznosításával kapcsolatban az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a bejelentés időpontjában hatályos 1969. évi II. törvény rendelkezéseit vette figyelembe.

3. A felperesek és az alperes 1994. 06. 01. dátummal díjazási szerződést kötött, amelynek tárgya a P... bejelentési ügyszámú „Eljárás elektronikusan rögzített, előnyösen video- vagy televízió-képinformáció közvetlen mozgófilmre történő felvételére” című találmány, illetve szabadalom hasznosításának díjazása.

A díjazási szerződés megkötésének tényleges időpontja nem egyértelmű, mert az alperes által az Á. Rt.-nek megküldött díjazásiszerződés-tervezet kísérőlevelén 1994. szeptember 15. szerepel, az Á. Rt. első válaszlevelének dátuma 1994. október 4., az alperes által az Á. Rt.-nek megküldött „módosított” díjazásiszerződés tervezet kísérőlevelének dátuma 1995. január 27., és az Á. Rt. második válaszlevelének dátuma 1995. február 14. A jelzett dátumokhoz képest a díjazási szerződésen korábbi, 1994. június 1-jei dátum szerepel.

A vizsgált díjazási szerződés a semmisségi okokon túl formailag, valamint tartalmi elemei tekintetében nem mond ellent a szerződés dátumának időpontjában hatályos, a szolgálati találmányért járó díjazásról és a találmányokkal kapcsolatos egyéb intézkedésekről szóló 77/1989. (VII. 10.) MT rendeletben foglaltaknak.

I. A per tárgyát képező ...B jelű szabadalom tekintettel a hasonló tárgyú ...A számú szabadalomra mennyiben tekinthető teljesen önálló, a korábbitól független szabadalomnak, illetve a korábbi találmány „szokásos” megújításáról, továbbfejlesztéséről van-e szó?

1. A találmányok tárgya olyan eljárás, amelynek során elektronikusan rögzített képi információt hagyományos mozgófilmre írnak át úgy, hogy az elektronikusan/mágnesesen rögzített képinformációt képernyőn megjelenítik, és a képernyőn megjelenített képet filmfelvevő kamerával filmre veszik. Annak érdekében, hogy az elektronikusan rögzített képinformáció minden egyes képének az azt alkotó mindkét félképét ugyanarra a filmkockára fel tudják venni, majd az elektronikusan rögzített képinformáció következő képét is fel lehessen venni egy következő filmkockára, a filmet továbbítani kell. Az elektronikusan rögzített képinformációk egyes teljes képei általánosságban sokkal gyorsabban következnek egymás után, mint ahogy a filmfelvevő kamera az egyes filmkockákat exponálni és továbbítani tudja, az egyes elektronikus képinformáció képeit többszörösen jelenítik meg, úgy, hogy egyrészt le-

hetőség nyíljon az összetartozó félképpárok egyszeri vagy többszöri ráexponálására a filmkockára, valamint elegendő idő maradjon a film továbbítására, hogy a következő félképpárt már következő filmkockára lehessen felvenni.

Az eljárások a technika állásához tartozó lejátszó berendezések (vagyis elektronikusan rögzített képinformációt visszaadni alkalmas berendezések) azon „köztudott” tulajdonságát használták ki, hogy a videolejátszók lassított lejátszási üzemmódra is alkalmasak, amelynek során a lassításkor nem egy-egy kép lejátszási ideje nő meg, hanem a lassítás azáltal jön létre, hogy egy-egy képet – és annak félképeit – egymás után, a lassítás ütemének megfelelően többször is megjelenítenek, megismételnék.

A perbeli találmány önálló vagy továbbfejlesztett műszaki jellegének megállapítása érdekében a szakértői testület az ...A számú és a ...B számú szabadalmi leírásokat a szakvéleményhez csatolt 1. számú mellékletben látható módon hasonlította össze. A melléklet bal oldali hasábjában az ...A számú szabadalmi leírás (a továbbiakban: „korábbi szabadalom”), jobb oldali hasábjában pedig a ...B számú szabadalmi leírás (a továbbiakban: „újabb szabadalom”) teljes szövege olvasható, az összetartozó szövegrészek összerendelten láthatók.

A leírások címét vizsgálva látható, hogy mindkét találmány rögzített képinformáció mozgófilmre történő felvételére szolgáló eljárásra vonatkozik. Az újabb szabadalom lehetőségként kiemeli, hogy a képinformáció *video- vagy televízió-képinformáció*, valamint kiemeli, hogy a képinformáció filmre történő felvétele *közvetlenül* történik.

A találmány területének, a műszaki háttérnek és a technika állásának bemutatása a két szabadalmi leírásban néhol szó szerint azonos. Az újabb szabadalom leírásában az alkalmazási területnél jelenik meg először a megoldást a korábbi szabadalomtól megkülönböztető tulajdonság, a „*kontúr átmenet és a jel/zaj viszony javítása*”.

Az újabb szabadalom leírása a technika állásának bemutatása során ismerteti a korábbi szabadalmat annak főigénypontja alapján, valamint kritikaként tartalmazza következőket:

„Az eljárás hátránya az, hogy az összetartozó félképek ismétlése csak speciális felépítésű lejátszó berendezéssel valósítható meg, továbbá az eljárás a lejátszó berendezést is erősen igénybe veszi.”

Ehhez képest a korábbi szabadalom leírásában maguk a felperesek deklarálták, hogy:

„A találmány szerinti eljárás fogatosítása nem igényel különleges eszközöket. Az eljárás fogatosítására alkalmas eszközcsoport önmagában és elrendezésében is ismertnek tekinthető; video másorforrást, változtatható sebességű videolejátszót, szinkronjel-generátort, időalap-korrektort (TBC), videomonitor, kameravezérlőt és filmfelvevő kamerát tartalmaz.”

A két kijelentés egymásnak ellentmondó.

Az újabb szabadalom leírása találmányi célkitűzésként felsorolja:

- a) az egyszerű felépítésű, így kedvező árú lejátszó berendezést,
- b) a különböző fényérzékenységű film felhasználhatóságát, valamint
- c) a kontúrátmenet, valamint a jel/zaj-viszony javítását.

A találmány alapjául szolgáló felismerésként mindkét szabadalmi leírás tartalmazza, hogy az elektronikus képinformáció vagy elektronikusan rögzített képinformáció a névleges sebességtől eltérő (lassabb) sebességgel játszható le, majd az újabb szabadalom leírása további felismerésként magát a megoldást nyilvánítja ki, ami végrehajtása esetén megvalósítja az előzőleg deklarált célkitűzéseket.

A korábbi szabadalmi leírás rajzot és arra támaszkodó részletes példát nem tartalmaz, az általános leírás azonban tartalmaz konkrét időadatokat, amelyekkel a találmány szerinti eljárás a technika állása szerinti berendezésegyüttessel megvalósítható.

Az újabb szabadalom leírása a szabadalmi bejelentésekre vonatkozó alaki rendelkezéseknek megfelelően tartalmazza továbbá a találmány általános megfogalmazását a főigényponttal összhangban, az előnyös kiviteli alak leírását az aligényponttal összhangban, az ábrák felsorolását, valamint a találmány egy példakénti megvalósításának részletes ismertetését.

Az újabb szabadalom leírásának utolsó bekezdése általánosságban utal arra, hogy a találmány szerinti eljárás megvalósította a kitűzött célokat, mert egyrészt kiküszöbölte az ismert megoldások hiányosságait, másrészt az elektronikusan rögzített képinformáció közvetlen mozgófilmre történő felvételét egyszerű felépítésű és kedvező árú lejátszó berendezéssel, akár különböző fényérzékenységu film felhasználása mellett úgy valósítja meg, hogy a kontúrátmenet és a jel/zaj-viszony javul.

A szabadalmi leírás konkrétan megjelöli a kontúrátmenet javítását, a jel/zaj-viszony javítását, a különböző fényérzékenységu filmek használhatóságát, egyszerű és olcsó lejátszó berendezés alkalmazását. Ugyanakkor a leírás a kontúrátmenet fogalmát nem definiálja, nem tér ki arra, hogy a technika állásához tartozó ismert megoldások esetében miért nem lehetett megfelelő kontúrátmenetet és jel/zaj-viszonyt elérni, így viszonyítási alap híján a kontúrátmenet és a jel/zaj-viszony találmány szerinti eljárásnak köszönhető javulása nem értelmezhető.

A találmány szerinti eljárás ábrák segítségével történő részletes ismertetése kitér egy, az eljárás fogyanatosítására szolgáló rendszertechnikai elrendezésre. Az elrendezés működésének ismertetése alapján (a félképek nem váltakozó, hanem csoportosított ismétlése) az a következtetés vonható le, hogy lejátszó berendezésként a találmány szerinti eljárás szerint működő célberendezésre van szükség. Ehhez képest a korábbi szabadalom a már idézett módon deklarálja, hogy a korábbi találmány szerinti eljárás fogyanatosítása nem igényel különleges eszközöket, és az eljárás megvalósításához szükséges lassítás megvalósítását a „modern lejátszók vezérlése lehetővé teszi”.

2. A két szabadalom főigénypontjának összehasonlítása az alábbi eredményre vezet:

Az ...A számú szabadalom főigényponti jellemzői „A” prefixummal, a ...B számú szabadalom főigényponti jellemzőit „B” prefixummal szerepelnek.

Az újabb szabadalom B1 jellemzője (eljárás elektronikusan rögzített, előnyösen video- vagy televízió-képinformáció közvetlen mozgófilmre történő felvételére) annyiban szűkebb, mint a régebbi szabadalom A1 jellemzője, hogy tartalmazza, hogy a felvétel *közvetlenül* mozgófilmre történik. Az elektronikusan rögzített képinformáció és a rögzített elektronikus képinformáció műszakilag értékelhető eltérést nem jelent.

Az újabb szabadalom B2 jellemzője (az átjátszandó video- vagy televízió-képinformációt monitoron megjelenítik) megegyezik az A2 jellemzővel, mivel a video- vagy televízió-képinformáció is elektronikus képi információ.

Az újabb szabadalom B3 jellemzője (a megjelenített képinformációt előnyösen sötétkamrában filmfelvevő kamerával felveszik) alapvetően megegyezik az A3 jellemzővel, hiszen a sötétkamrában történő felvétel csupán opcionális, ami az igénypont értelmezése során figyelmen kívül hagyandó.

Az újabb szabadalom B4 jellemzője (a megjelenítést úgy végzik, hogy a képinformációt lejátszó berendezés sebességét egy előre meghatározott értékre állítják) a leírás alapján értelmezve megfelel az A4 jellemzőnek, amely szerint a lejátszásra kerülő videoanyag lejátszási sebességét a szabványos lejátszási sebesség többszörösének megfelelő reciprok értékre csökkentik, azaz a lejátszási sebességet felére, harmadára, negyedére stb. csökkentik.

A B5 jellemző (a filmfelvevő kamerát szabványos video- vagy televíziójellel szinkronizálják) megegyezik az A5 jellemzővel.

Az újabb szabadalom B6 jellemzője (a képinformáció minden egyes képét két félképre bontják) mint eljárási jellemző nem illeszkedik a sorba, és a találmány tárgyára és célkitűzésére tekintettel nem értelmezhető. A találmány tárgya eljárás elektronikusan rögzített képinformáció filmre vételére, ahol a leírás bevezető része szerint az elektronikusan rögzített képek mozgófilmre történő átvételének a technika állása szerint pont az az akadály, hogy a képek páros és páratlan sorokat tartalmazó két félképből állnak, és ha az ilyen félképekből álló képeket a szokásos módon veszik filmre, akkor a filmkockán adott esetben nem kerül egy adott kép mindkét félképe rögzítésre, ami képhibát, hiányos képinformációt okoz. A találmány ennek a hiányosságnak a kiküszöbölését célozza. Amennyiben a kép nem két félképből tevődik össze, a filmre történő felvételnél képinformáció-hiány, vagyis félképkimaradás nem történhet, különleges intézkedés, azaz a találmány szerinti eljárás a filmre vételhez nem szükséges.

Ettől függetlenül, a B6 jellemzőt az A2 jellemző magában foglalja, mert a képinformációt megjelenítő monitor a képet két félképként jeleníti meg.

Az újabb szabadalom B7 jellemzője (előbb az egyik *félképet*, majd a másik *félképet* többször megismétlik) összevethető az A7 jellemzővel, amely azt tartalmazza, hogy a *képeket* többszörösen megjelenítik. Mivel egy kép két félképből áll, egy kép többszörös megjelenítése a félképek többszörös megjelenítését is jelenti.

Az újabb szabadalom B8 jellemzője (előbb a többször ismételt első félkép, majd a többször ismételt második félkép filmre vétele, exponálás a filmfelvevő kamera blendéjének nyi-

tott állásában) összevethető az A8 jellemzővel, amely azt tartalmazza, hogy egy vagy több összetartozó fényképpárt fényképeznek le a kamerával. A két jellemzőnél a félképek sorolási módjában van eltérés.

A B9 jellemző (a filmfelvevő kamerában lévő film továbbítása a blende zárt állásában), megfelel az A9 jellemzőnek, amely szerint a filmet a képmérlések ideje alatt továbbítják.

Az, hogy az exponálás a filmfelvevő kamera blendéjének nyitott, a film továbbítása pedig a blende zárt állásában történik, az A8 és A9 jellemzőben nem szerepel, azonban a filmfelvevő kamera alapvető, szokásos működését jelenti, így megkülönböztető jelleg nem mutatható ki.

A B10 jellemző (az eljárást az átjátszandó képinformáció képei felvételének befejezéséig folytatják) megfeleltethető az A10 jellemzőnek, mely szerint a fényképezési és filmtovábbítási lépéseket periodikusan ismétlik.

3. A két szabadalmazott eljárás közötti, a szabadalmi leírásokból megállapítható eltérést a szakvéleményhez 2. számú mellékletként csatolt összehasonlító ábra mutatja. Az ábra felső részén az újabb szabadalom 1. ábrája látható, ahol a félképek ismétlésének száma 2, az ábra alsó részén a korábbi szabadalom szerinti eljárással végzett filmfelvétel egy lehetséges esete látható, ahol a szabadalom A7 jellemzője, a képek többszörös megjelenítése minden egyes kép (és annak félképei) kétszeri megjelenítését jelenti.

A korábbi szabadalom szerinti eljárással egy kép első és második félképét, tehát egy teljes kép mindkét félképét felveszik egy képkockára, majd a felvevőgép továbbítási sebességétől függően ugyanazt a már felvett teljes képet ismétlik egyszer vagy többször, ahol az ismétlések összesített időtartama értelemszerűen megegyezik a filmtovábbítás időtartamával. Amennyiben a felvételhez használt film érzékenysége szükségessé teszi, a főigénypont által lefedetten az exponálás ugyanazon többszörösen megjelenített kép első és második félképének többszörös felvételével oldható meg a film továbbításával kapcsolatos megállapítás változatlansága mellett.

A képek félképei ismétlésének száma az újabb szabadalom 1. ábráján látható példa esetében is kettő. A korábbi szabadalomhoz képest a képek lejátszását úgy végzik, hogy ugyanannak a képeknek előbb az első, majd a második félképét játsszák le kétszer, azután következik a második kép, annak első, majd a második félképét játsszák le kétszer és így tovább. Mivel egy filmkockán egy elektronikusan rögzített kép mindkét félképének szerepelnie kell, és egy-egy félképet kétszer jelenítenek meg egymás után, a bemutatott esetben az exponálást az előzőleg ismertetett esethez képest időben eltoltan kell végezni. Így az exponálás nem az első kép első félképének megjelenése időpontjában kezdődik, hanem a félkép első (és a bemutatott példában egyetlen) ismétlésének az időpontjában, majd az azt követően megjelenített második félkép első lejátszását követően ér véget. A film továbbítása az első kép második félképének az ismétlése, valamint a következő kép első félképének első lejátszása alatt történik.

Mivel az egyes félképek ismétlésének számát elméletileg semmi sem korlátozza, sokszor ismételt félképek mellett kisérzékenységgű film relatív hosszú exponálása is lehetséges, és a filmtovábbításra is elegendő idő marad.

A megfelelő és összetartozó félképek filmkockára rögzítését biztosítja a mindkét megoldás esetében alkalmazott szinkronizálás, ami gondoskodik arról, hogy a filmfelvevő géppel történő exponálás, valamint a film továbbítása a félképek megjelenítésének megfelelő időpillanatában menjen végbe.

4. A két szabadalom fenti összehasonlításából egyértelműen kitűnik, hogy a perbeli szabadalom nem tekinthető önálló találmánynak.

Az iparjogvédelemben a továbbfejlesztés valamilyen létező megoldásnak olyan megváltoztatása, amelynek eredményeképpen a megoldás valamilyen meglévő igényt magasabb szinten elégít ki, vagy addig nem létező, új igény kielégítésére válik alkalmassá. A továbbfejlesztés tehát minőségileg más megoldást eredményez.

A perbeli szabadalom leírása szerint az újabb szabadalom az előzőnek olyan változata, amely

- a) kiküszöböli az ismert megoldások hiányosságait,
- b) egyszerű lejátszó berendezést igényel,
- c) különböző fényérzékenységgű filmekkel használható,
- d) javítja a kontúrátmenetet és a jel/zaj-viszonyt.

a) Az ismert megoldások közül, amelyeket a szabadalmi leírás felsorol és elemel, értelem-szerűen az ...A számú szabadalomból megismert hiányosságok kiküszöbölése vizsgálandó. A ...B sz. szabadalmi leírás ezzel kapcsolatban összesen annyit jegyez meg, hogy az ismert eljárás hátránya az, hogy az összetartozó félképek ismétlése csak speciális felépítésű lejátszó berendezéssel valósítható meg, amelyet az eljárás erősen igénybe is vesz, más hátrányt nem nevesít.

b) Az ...A sz. szabadalmi leírás fő előnyként azt nevezte meg, hogy az eljárás megvalósítása nem igényel különleges eszközöket, vagyis létező és kereskedelmi forgalomban kapható lejátszó berendezést alkalmaz. Ezt a leírás azzal támasztja alá, hogy az ismert lejátszó berendezéseknél lassított lejátsszókör egy-egy kép lejátsszói ideje változatlan marad, és a lassítás úgy jön létre, hogy egy-egy képet (és annak félképeit) egymás után a lassítás ütemének megfelelően többször is megjelenítenek, vagyis fele sebességű lejátsszónál minden képet kétszer jelenítenek meg, egyharmad sebességű lejátsszónál háromszor és így tovább.

A lassított lejátsszás a lejátsszó berendezések rendszeresített üzemmódja, ahol egy-egy kép ismételt lejátsszása úgy történik, hogy a berendezés lejátssza a kép első félképét, majd második félképét, majd ismét az első félképét, majd ismét a második félképét. Ezt alapul véve az ismert lejátsszó berendezések valóban alkalmasak voltak a szabadalom szerinti eljárás fogatosítására, pontosabban az egyes képek ismételt lejátsszására, így a korábbi szabadal-

mi leírás kijelentése, miszerint az eljárás nem igényel célberendezést, igazoltnak tekinthető. Azt, hogy az eljárás alkalmazása a lejátszó berendezést miért veszi erősen igénybe, az újabb szabadalmi leírás nem ismerteti.

c) Az alacsony fényérzékenységű film–gyorsabb filmfelvevő kamera, illetve nagy fényérzékenységű film–lassabb filmfelvevő kamera páros alkalmazását nem kizárólag az újabb szabadalom tette lehetővé, hiszen a képek ismétlési számának megnövelésével a korábbi szabadalom szerinti eljárásban is elegendő exponálási időt lehetett biztosítani a kép félképeinek egy filmkockára történő felvételére.

d) Sem a korábbi, sem az újabb szabadalom technika állását ismertető és elemző része nem teszi világossá, hogy a „kontúrátmenet” fogalom az eljárás vonatkozásában mit jelent, továbbá hogy a korábbi szabadalom esetében ez a kontúrátmenet miért nem felel meg, és az újabb szabadalom szerinti eljáráshoz miként köthető a kontúrátmenet javulása.

Közismert, hogy nagyobb fényérzékenységű film esetében a jel/zaj-viszony rosszabb, alacsonyabb fényérzékenységű film esetében pedig jobb, így alacsonyabb fényérzékenységű film használata önmagában javítja a jel/zaj-viszonyt. Ilyen film használatát a korábbi szabadalom szerinti eljárás sem zárja ki, lásd a c) pontot.

5. A felperes 2008. 01. 22-i keltű beadványa a)–e) pontjában nyilatkozik, hogy az újabb szabadalom használhatóbb, minőségileg jobb megoldást jelent, mint a korábbi.

Eszerint a korábbi szabadalom nem definiálta pontosan azt az eljárást, amivel az összetartozó félképpárok biztosan ugyanarra a filmkockára kerülnek az expozíció során, így a gyakorlatban előfordulhatott, hogy egy-egy filmkockára különböző videoképből származó képtartalom került. Ehhez képest a korábbi szabadalom főigénypontjának A5 jellemzője tartalmazza, hogy a filmfelvevő gépet szabványos videojellel szinkronizálják, amely szinkronizáció a szakterületen ismert módon biztosítja, hogy összetartozó félképpárok kerüljenek ugyanarra a filmkockára.

A ... B sz. szabadalmi leírás 3. ábrájának ismertetése, a példaképpen bemutatott rendszer-technikai elrendezés működésének bemutatása alapján a szinkronizálás az újabb szabadalom esetében is a szakterületen szokásos módon történik:

„... a 3 filmfelvevő kamera blendéjének nyitását és zárását a 32 be- kimeneti vonalcsoportján keresztül az 5 vezérlő berendezés másik 53 be- kimeneti vonalcsoportján megjelenő működtető- és vezérlőjel végzi, biztosítva azt, hogy a 3 filmfelvevő kamera blendéjének nyitott állásában k számú ismétlés ideje alatt egy-egy Ki kép összetartozó KiA, KiB félképe a filmen exponálásra kerüljön ...”

A felperesek előadása szerint az újabb szabadalom révén jelentősen javult a minőség és az átjátszási sebesség, ennek a szabadalom tárgyát alkotó eljárásból közvetlenül levezetett okát nem nevezték meg.

A csatolt összehasonlító ábrából az a következtetés vonható le, hogy amennyiben minden egyes képkocka mindegyik félképét kétszer-kétszer játsszák le – függetlenül attól, hogy az

egymást követő félképeket játsszák le kétszer egymás után, vagy előbb az egyik, majd a másik félképet játsszák le kétszer egymás után – a képkockák, a félképek száma, az exponálás és a továbbítás időtartama a két megoldás esetében megegyezik, így az újabb szabadalom szerinti eljárás átjátszásisebesség-növekedésének oka ismeretlen.

A vizsgált szabadalmi leírásból nem derül ki, hogy milyen meglévő igényt elégít ki magasabb szinten, vagy milyen új igény kielégítésére alkalmas, és azt milyen úton éri el. Így a szabadalmi dokumentumok összehasonlítása és elemzése alapján a ...B sz. szabadalom a korábbi szabadalom olyan „szokásos megújításának” tekinthető, amelyben a korábbi szabadalom néhány eljárási lépését más, ekvivalensnek tekinthető eljárási lépéssel helyettesítették.

II. Amennyiben a korábbi találmány továbbfejlesztéséről van szó, milyen mértékű díj tekinthető arányosnak a felek által nem vitatottan érvényes, 1991. 12. 20-án kelt „Megállapodás” elnevezésű dokumentum szerinti díjazáshoz, illetve a szabadalmi díjak kialakult gyakorlatához képest 1994. 06. 01. és 2001. 12. 31. között?

1. Az 1969. évi 2. tv. a 9. § (5) bekezdése szerint a szolgálati találmány feltalálóját díjazás illeti meg, amelyről külön jogszabály rendelkezik.

A szolgálati találmányért járó díjazásról és a találmányokkal kapcsolatos egyes intézkedésekről szóló korábbi 11/1983. (V.12.) MT rendelet 4. §-a a találmányi díj mértékének meghatározásához – növelhető, illetve csökkenthető – díjkulcsokat szabott meg (pl. a találmány hasznosítása esetén az ötévi hasznos eredmény nyolc százalékát), és példalózó felsorolást adott a díjkulcsnövelő és -csökkentő tényezőkről. E rendelet 2. §-ának (4) bekezdése azonban alapvetően a találmányi díjszerződésre hagyta a díj mértékének meghatározását, miközben a rendelet 1. §-ának (1) bekezdése megjelölte az általános arányossági követelményt (a feltalálót a „hasznos eredménnyel” arányos találmányi díj illette meg).

A jelen ügy elbírálása során mértékadó, a szolgálati találmányért járó díjazásról és a találmányokkal kapcsolatos egyéb intézkedésekről szóló 77/1989. (VII. 10.) MT rendelet 3. §-ának (1) bekezdése értelmében a feltalálót az előnnyel és az annak eléréséhez nyújtott feltalálói hozzájárulással arányos találmányi díj illette meg. E § (4) bekezdése pedig úgy rendelkezett, hogy a feltaláló díjazására a munkáltatóval, a hasznosító szabadalmastárssal, illetve a jogszerzővel kötött szerződése irányadó; a szerződésben, illetőleg a díjazásra kötelezett fél által alkalmazott általános szerződési feltételekben a rendelettől el lehetett térni.

Ennek alapján a felek által nem vitatottan érvényes, 1991. 12. 20-án kelt „Megállapodás” elnevezésű szerződésben meghatározott díjalap („szabadalommal összefüggő árbevétel”) és egyösszegű díjazás, valamint degresszív díjkulcs jogszerűsége akkor sem tehető vitássá, ha az Á. Rt. megbízásából készített és a Fővárosi Bíróság 41. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvéhez csatolt „Jelentés az M. Kft. teljes körű pénzügyi-gazdasági ellenőrzéséről” című dokumentum tartalmazza, hogy „a kifizetett találmányi díj nagyságrendje esetenként eléri vagy meghaladja az adott évben realizált adózás előtti eredményt”.

2. A rendelkezésre álló iratok alapján nem állapítható meg, hogy az alperes gazdasági tevékenysége keretében elektronikusan rögzített képinformáció mozgófilmre történő felvételét, vagyis „videóról filmre átjátszást” milyen időszakban végezte a korábbi szabadalom szerinti eljárással az 1991. 12. 20-án kelt megállapodás alapján, és milyen időszakban végezte az újabb szabadalom szerinti eljárással az 1994. 06. 01-jei keltű megállapodás alapján, különösen mivel a korábbi és az újabb szabadalom szabadalmi leírásának összehasonlítása és elemzése, továbbá a perben rendelkezésre álló iratok alapján az Iparjogvédelmi Szakértői Testület nem talált olyan kényszerítő okot vagy ténytet, ami az alperes számára elkerülhetlenné vagy nélkülözhetlenné tette az újabb szabadalom használatát, illetve hasznosítását, különös tekintettel a perbeli szabadalommal kapcsolatos díjszerződés megkötésének időpontjában a felperesek és az alperes között fennálló, érvényes, azonos tárgyú szabadalom hasznosítására és a találmánydíj-szerződésre.

Mivel a létező és használt lejátszó berendezések és eszközök a félképek csoportosított ismétléses megjelentetése miatt vélemezten nem voltak eleve alkalmasak az újabb szabadalom szerinti eljárás megvalósítására, ezért új, az újabb szabadalom szerinti eljárás fogantatására alkalmas lejátszó berendezés, illetve eszközcsoport kifejlesztésére volt szükség. Ez a követelmény amellet, hogy ellentmond az újabb szabadalomban deklarált célkitűzésnek, miszerint egyszerű felépítésű és kedvező árú lejátszó berendezéssel kell a mozgófilmre történő felvételt megvalósítani, valószínűsíti, hogy a perbeli szabadalom szerinti eljárás üzemszerű alkalmazására csak az eljárás megvalósításához szükséges célberendezések legyártását és üzembe állítását követően került sor, addig az alperes a korábbi szabadalom szerinti eljárást hasznosította.

Az újabb szabadalom hasznosítása a semmis díjszerződés alapján a felek által nem vitatottan a 1994. 06. 01. és 2001. 09. 30. közötti időszakban zajlott.

Az MT-rendelet a találmányi díjjal kapcsolatban sem irányadó díjmértéket, sem kötelező vagy ajánlott díjszámítási módszert nem ír elő. A találmányi díjat a jelentkező előnnyel – ez, a nemzetközi gyakorlatban is széles körben alkalmazott fogalom alkalmasabb annak kifejezésére, hogy a találmányok nem csak pénzben kifejezhető eredményt hozhatnak – és az annak eléréséhez nyújtott feltalálói hozzájárulással arányosan kell meghatározni, ez kifejezhető akár egy összegben, akár az árbevétel százalékában, akár a nyereség százalékában vagy másképp. A „feltalálói hozzájárulás” bevezetése annak a szempontnak a figyelembevételét jelenti, hogy a találmány értékesítéséből származó előny részben a feltaláló, részben a munkáltató tevékenysége eredményének tekinthető.

A díjalap meghatározásánál az alperes mozgásterét szűkítette a tulajdonos Á. Rt. részéről a korábban említett levelezésben megjelölt kikötés: „... a feltalálók részesedését kizárólag a kft.-nek a találmányok elkülönített értékesítéséből befolyt adózás előtti vagy adózás utáni ténylegesen realizált nyereségéhez lehet kötni”. Ennek alapján az alperes számára egyösszegű vagy árbevétel-arányos díjfizetés nem jöhetett szóba.

Az alperes számára a tulajdonosi jogokat gyakorló Á. Rt. által a számára megjelölt díjalap elfogadható volt, az megfelelt a magyar és a nemzetközi licencforgalomban a díjazás meghatározásához figyelembe vett díjalap-megállapításnak, és a hasznosítási szerződés megkötésében ugyancsak érdekelt felperesek is elfogadták.

3. A találmányi díjat általában a találmány műszaki-szellemi színvonalának, gazdasági és egyéb jelentőségének figyelembevételével, a találmány tárgyának a hasznosításból származó hasznos eredmény arányában kell megállapítani, feltéve, hogy az eredmény kiszámítására lehetőség van. A találmánynak mint szellemi alkotásnak a műszaki-szellemi színvonalát – mint a találmányi díj mértékét befolyásoló tényezőt – a megalkotásakor fennállott körülmények alapján kell értékelni. A díjkulcs meghatározása során figyelembe kell venni az adott időszakban folytatott bírósági gyakorlatot, továbbá a díjkulcsnövelő és -csökkentő tényezőket.

A díjkulcs meghatározása nem mechanikus. A találmányi díj meghatározásakor a megoldás kidolgozásával és hasznosításával kapcsolatos összes tényezőt összefüggésükben és együttesen kell értékelni, és olyan díjkulcsot kell megállapítani, amelynek alapján a kiszámított találmányi díj arányban van a felperesek szellemi munkájának színvonalával, eredményével jelentőségével és hasznosságával. A díjkulcs százalékos meghatározására tekintettel az alperesnél jelentkező haszon a díjalapban jut kifejezésre. A felperesek azonban csak elévэгzett munkájukkal összhangban részesedhetnek ebből a hasznos eredményből. Azokban az esetekben, amikor a díjalap magasabb összeget tesz ki, a százalékos számítás eltolódást eredményezhet. Ezért a bírósági gyakorlat a díjkulcs megállapításánál arra is tekintettel van, hogy az így kiszámított összeg ténylegesen arányban áll-e a feltalálók munkájával. Ennek az összegnek a meghatározásánál azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy szolgálati találmány esetében a feltalálók munkaköri kötelezettségükben jártak el, munkájukért, a találmányi megoldás kifejlesztéséért munkadíjat kaptak, a szükséges fejlesztési költségeket az alperes viselte.

A szakértői testület díjkulcsnövelő tényezőként vette figyelembe, hogy a perbeli szolgálati találmány műszaki-szellemi színvonala mind belföldi, mind világviszonylatban átlagon felüli. A találmány jelentőségét növeli, hogy az alperes egyedülként tudta biztosítani videofelvételek hagyományos filmre történő átírását, és ezzel piacvezető szerepre tett szert. Díjkulcsnövelő tényező, hogy a megoldás kidolgozása, értékesítése nem tett szükségessé jelentős anyagi ráfordítást az alperes részéről.

Díjkulcs-csökkentő tényezőként vette figyelembe a testület, hogy az igény a megrendelők részéről a műszaki-szellemi színvonaltól függetlenül jelentkezett; hogy az alperesnél már korábban bevezetett szabadalom eredményei jelentős mértékben segítették a megoldás kidolgozását; hogy a találmány műszaki-szellemi színvonala a korábbi találmánnyal való nagyfokú hasonlóság miatt alacsony; továbbá a hosszabb díjazási időszakot.

Az elbírált esetben a díjkulcs meghatározására növelően és csökkentően ható tényezők egymást kiegyenlítik. A díjkulcs mértékének kialakításánál az Iparjogvédelmi Szakértői Testület azt is figyelembe vette, hogy sem a szabadalmi leírásban, sem az alperesnél nincs adat arra nézve, hogy az alperes által használt, korábbi szabadalom szerinti megoldás műszaki jellemzői az új szabadalom alkalmazása folytán mennyiben lettek jobbak, és az új szabadalom mennyiben járult hozzá a szolgáltatás eladhatóságához és a piaci jelenlét fenntartásához.

A semmis díjszerződésben rögzített díjkulcs a fentieknek nem felelt meg, a szerződő felek a per irataiból megismerhetetlen módon jutottak és állapotok meg a díjkulcs 50 százalékos mértékében. A szokatlanul nagy díjkulcs a találmány színvonalával, jelentőségével, „objektív értékével” arányban nem álló díjazást eredményezett.

Mindezekre tekintettel – és figyelembe véve a vizsgált időszakban a szolgálati találmányok feltalálónak díjazásánál szokásosan és általánosan alkalmazott, a bírósági gyakorlat által is megerősített díjkulcsértékeket – a szakértői testület a díjkulcs mértékét 20 százalékban állapítja meg.

III. A formai okok miatt érvénytelenné nyilvánított, 1994. 06. 01-én megkötött szerződés találmányi díjazása tartalmilag megfelel-e a piaci viszonyoknak, és az abban alkalmazott, nyereségre alapuló, a feltalálót megillető 25-25 százalékos részesedés mint szabadalmi díj, illetve egyéb tartalmi elemeiben – időtartam stb. – reális, a piaci viszonyoknak megfelelő volt-e?

1. Az érvénytelenné nyilvánított, 1994. 06. 01-jén megkötött „Díjazási szerződés” 2.1 pontja pontatlan. Az „átírás videóról filmre” a „minden ezzel összefüggő utómunka termék” és „realizált adózatlan eredmény” fogalom nem egyértelmű, nem teszi lehetővé a találmány hasznosítási területének egyértelmű behatárolását és a díjalap pontos meghatározását, dokumentálását, kiszámításának módját.

Nem a piaci viszonyokat tükrözi, hogy a 2.2 pont 15 évre előre rögzíti a minimális díjkulcsot.

A szolgálati szabadalom jogosultja önállóan dönt a találmány hasznosításáról és a hasznosítás módjáról. Ha a jogosult „a találmánytól eltérő és az igényeknek jobban megfelelő megoldással elégíti ki a felmerülő piaci igényeket”, akkor nem hasznosítja a szabadalmat, hasznosítás híján a feltalálók – jogszabályban rögzített kivétellel – díjazásra nem jogosultak. Nem a piaci viszonyokat tükrözi, hogy a 6. pont a szabadalmas részére előírja a szabadalom hasznosítását.

Nem a piaci viszonyokat tükrözi a 9. pont, amennyiben a szabadalmi bejelentés végleges elutasítása esetén kötetendő újítási szerződés a szabadalom hasznosítása esetére megállapított díjazással azonos díjazást rögzít.

2. A szerződésben alkalmazott, nyereségen alapuló részesedés a találmányidj-szerződésekben és hasznosítási szerződésekben elfogadott, mindkét fél részéről ellenőrizhető és megismerhető díjalap. A feltalálókot megillető 25-25 százalékos díjkulcs azonban a piaci viszonyok figyelmen kívül hagyásával megállapított, kirívóan magas érték. A felperesek magyarázata, miszerint a díjkulcs nagyságát egyrészt a díjalap meghatározása, másrészt a különleges kockázat indokolta, nem fogadható el. A szolgáltatati találmány feltalálójának munkaviszonyból vagy más jogviszonyból fakadó kötelessége a megoldás létrehozása, ezzel kockázatot nem vállal. A megoldás hasznosítása a szabadalmas döntési körébe tartozik, döntésének gazdasági következményeit, tehát a kockázatot egyedül viseli.

IV. Ha és amennyiben a bíróság formai okok miatt nem találta volna érvénytelennek a szerződéseket, van-e az új találmányra vonatkozó 1994. 06. 01-én megkötött szerződésnek olyan tartalmi eleme, amely a piaci viszonyoknak, szabadalmi jogszabályoknak és szokásoknak elentmondana?

1. Az alperes M. Kft. 2008. 02. 27-én becsatolt 45. sorszámú beadványához mellékelte, a találmánnyal kapcsolatos szerződés előkészítési fázisában keletkezett dokumentumok, különösen az Á. Rt. 1994. 10. 04-i keltű, A. portfólióigazgató által jegyzett levele kifejezetten jelezte, és felhívta mind az elsőrendű felperes, mind az alperes figyelmét, hogy a szerződés tárgyát képező találmány nem szolgáltatati találmány, ebből fakadóan a szabadalmi bejelentés sem lehet szolgáltatati szabadalmi bejelentés, és a megadandó szabadalom sem lehet szolgáltatati szabadalom. Ezt a tulajdonosi álláspontot az Á. Rt. 2005. 02. 14-én kelt levelében kiemelten megismételte.

Ennek ellenére a benyújtott szabadalmi bejelentés a bejelentés időpontjában deklarált szolgáltatati jellegének megváltoztatására sem az alperes, sem a felperesek nem tettek lépéseket, és az 1994. 06. 01-jei dátummal ellátott szerződést is „díjazási szerződésként” nevezték, amelyben rögzítették, hogy a találmány bejelentője és majdani szabadalmasa az alperes, a felperesek pedig feltalálói minőségükben szerződő felek.

Az alperes által csatolt dokumentumok, jelesül a tulajdonos Á. Rt. levelei hivatkoznak a találmány bejelentésének időpontjában hatályos 1969. évi II. tv. 9. § (1) bekezdésére, mely szerint szolgáltatati találmány annak a találmánynak, akinek munkaviszonyból vagy más jogviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe tartozó megoldásokat dolgozzon ki, és úgy nyilatkoznak, hogy a perbeli szabadalmat képező találmány *nem* szolgáltatati találmány.

A folyó perben a felperesek sem csatoltak be olyan bizonyítékot, amely a nevezett dokumentumok állítását megcáfolja, és amely bizonyítja, hogy a találmány tárgykörébe tartozó megoldás kidolgozása a felperesek munkaviszonyból vagy más jogviszonyból fakadó kötelessége volt. A perben rendelkezésre álló adatok alapján sem lehet megállapítani, hogy a vizsgált időszakban szerződések létrehoztak olyan viszonyt a felek között, amelynek keretében a perbeli találmány tárgykörébe tartozó megoldás kidolgozása volt a felperesek feladata.

A találmány szolgálati jellegét a bejelentés időpontjában érvényes szabadalmi törvény 9. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés határozza meg, e tekintetben a törvény szabályozza a felek rendelkezési jogosultságát is. Arra nincs lehetőség, hogy a feltalálók szolgálati jellegűnek ismerjenek el olyan találmányt, amely a jogszabályban meghatározott feltételek szerint nem szolgálati találmány.

A perben rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a találmány tárgyát képező műszaki megoldás létrehozása és kidolgozása a feltalálók nevéhez fűződik. A bejelentés időpontjában hatályos szabadalmi törvény 8. § (1) bekezdése értelmében a szabadalom a feltalálót vagy jogutódját illeti meg. Ennek alapján a szakértői testület megállapítja, hogy az alperes a feltalálóknak az elsőbbségi jog átruházására irányuló határozott és kifejezett felhatalmazása hiányában nem volt jogosult sem a szabadalmi bejelentés megtételére, sem a szolgálati jelleg feltüntetésére. Ezek alapján a szabadalom tényleges jogosultja nem az alperes, hanem a felperesek lettek volna.

2. Amennyiben a szabadalmi bejelentéssel, illetve a később megadásra került szabadalommal szabadalmasként a feltalálók rendelkeznek, úgy a felek között nem találmánydíj-szerződés („díjazási szerződés”), hanem hasznosítási szerződés megkötésére kerülhetett volna sor, ezért a felperesek díjazásának az alapja nem az 1969. évi II. törvény 9. §-ának a (4) bekezdése alapján alkalmazandó 77/1989. (VII. 10.) MT rendelet 1. §-a, hanem az Szt. 11. §-a, amely szerint a szabadalmi oltalom alapján a szabadalmas kizárólagosan jogosult a találmány hasznosítására, illetőleg arra, hogy a hasznosításra másnak engedélyt adjon. A szabadalom díjazás fejében történő engedélyezésének az eszköze a hasznosítási szerződés (Szt. 17. §).

Míg az 1969. évi 2. tv. a 9. § (5) bekezdésében a szolgálati találmányokkal kapcsolatban úgy rendelkezett, hogy a szolgálati találmány feltalálóját díjazás illeti meg, amelyről külön jogszabály rendelkezik, a nem szolgálati találmányok, illetve szabadalmak hasznosítására vonatkozó III. fejezetében csupán azt mondta ki, hogy hasznosítási szerződés (szabadalmi-licencia-szerződés) alapján a szabadalmas engedélyt ad a találmány hasznosítására, a hasznosító pedig köteles ennek fejében díjat fizetni. A törvény 20. § (1) bekezdése szerint a felek a törvény hasznosítási szerződésre vonatkozó rendelkezéseitől egyező akarattal eltérhetnek, ha a jogszabály az eltérést nem tiltja, (2) bekezdése szerint pedig a hasznosítási szerződésre a törvényben nem szabályozott kérdésekben a Ptk. rendelkezései az irányadók.

V. Állapítsa meg, hogy a perbeli felperesi találmánnyal kapcsolatban milyen díjra tarthatnak igényt a felperesek 1994-től 2001. októberig, amikor az alperes bejelentette, hogy a találmányt nem kívánja alkalmazni.

1. A perben eddig rendelkezésre álló iratok és adatok alapján nem tisztázottak azok a körülmények, amelyek a találmánydíj-fizetési kötelezettség megállapítása szempontjából nélkülözhetetlenek.

Nem állapítható meg, hogy az alperes gazdasági tevékenysége keretében elektronikusan rögzített képinformáció mozgófilmre történő felvételét, vagyis a „videóról filmre átjátszást” milyen időszakban végezte a korábbi szolgálati szabadalom szerinti eljárással az 1991. 12. 20-án kelt megállapodás alapján, és milyen időszakban végezte az újabb szolgálati szabadalom szerinti eljárással az 1994. 06. 01-jei keltű megállapodás alapján.

A perben eddig rendelkezésre álló iratok és adatok alapján a vizsgált szolgálati szabadalom hasznosítási időszakában a díjalap minden kétséget kizáró számszerű meghatározása nem lehetséges.

A testület álláspontja szerint ezért a felperesek – teljesítési igazolás birtokában – a per folytatása során számszerűsített díjalap 20 százalékát, fejenként 10-10 százalékát kitevő találmányi díjra tarthatnak igényt.

2. Az 1994. 06. 01-jén megkötött szerződés tehát a megkötésének időpontjában fennálló szabadalmi jogszabályoknak alapvetően ellentmondott, amennyiben szolgálati találmány és szolgálati szabadalom esetében a szabadalmas munkáltató és a szolgálati találmány feltalálói közötti találmányidő-szerződésként került megkötésre. Mivel a találmány nem volt szolgálati találmány, a szabadalmi bejelentés, majd a szabadalom jogosultja jogszerűen nem az alperes, hanem a felperesek lettek volna, és az alperessel nem találmányidő-szerződés, hanem hasznosítási szerződés megkötésére kerülhetett volna sor.

Egy találmány, illetve szabadalom hasznosításának nem törvényi előfeltétele a találmánnyal kapcsolatos hasznosítási szerződés, ismertetések, nyilatkozatok, értesítések és tájékoztatások írásba foglalása. Ugyancsak nincs törvényi előírás a hasznosítási szerződés ellenértékének meghatározása során a díjalap és a díjkulcs megválasztására.

A felek között a szabadalom hasznosításának engedélyezésével kapcsolatban szerződés nem jött létre. Viszont a hasznosítás nem volt jogellenes, mert a felperesek engedélyével történt. A találmány hasznosítása vagyoni előny forrása, ezért a hasznosítás engedélyezéséért az általános polgári jogi szabályok szerint ellenszolgáltatás jár [Ptk. 201. § (1) bek.]. Ha a hasznosítás díjfizetés nélkül történik, a hasznosító jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz a szabadalmas rovására. Ezért ha ajándékozási szándék nem állapítható meg, a tényleges hasznosító ezt az előnyt szerződéskötés nélkül is köteles a szabadalmas részére megtéríteni, azaz a Ptk. 361. §-ának megfelelő alkalmazásával köteles hasznosítási díjat fizetni (LB Pf. IV. 20757/1978.). A díj összege az, amelyet a felek hasznosítási szerződésben kiköthettek volna. Ezért a díjat általában a találmány műszaki-szellemi színvonalának, gazdasági és egyéb jelentőségének figyelembevételével, a találmány tárgyának a hasznosításából származó vállalati hasznos eredmény arányában kell megállapítani, feltéve hogy az eredmény kiszámítására lehetőség van.

A találmány, illetőleg szabadalom szerinti műszaki megoldás a találmány bejelentése időpontjában egyedülálló, a gyakorlatban viszonylag egyszerűen megvalósítható és hasznosítható műszaki megoldásnak minősült, amit a szabadalomengedélyezési eljárás is igazolt. A

találmány tárgya egy eljárás, az eljárás megvalósítását lehetővé tevő berendezésgyűttes az adott műszaki területen működő gazdasági szereplők számára jelentős összegű vagy megvalósítási idejű beruházást nem tett szükségessé, így a találmány alkalmazása révén a találmánnyal érintett területen fellépő igények nagyságrendjének ismeretében haszon, ténylegesen realizált nyereség volt prognosztizálható.

A vizsgált időszakban a találmány tárgya szerinti műszaki területen csupán kisszámú gazdasági szereplő jöhetett szóba mint a találmány potenciális hasznosítója. Ez egyrészt korlátozta a felperesek mozgásterét, azon lehetőségét, hogy találmányuk hasznosítására a gazdasági élet más szereplőjével számukra előnyös hasznosítási szerződést kössenek, ugyanakkor pont ezen oknál fogva az alperes a hasznosított találmány révén a felek által sem vitatottan a vizsgált években gazdasági előnyhöz jutott, megrendelésekre, munkára és nyereségre tett szert.

A díjazás mértékének megállapítása során figyelembe kell venni, hogy a hasznosítás ellenében járó találmányi díjnak arányban kell állnia a díjjal, amelyet – a találmány tárgya szerinti műszaki területen kialakult licenciatörvényi viszonyokra tekintettel – licenciaszerződés alapján a találmány hasznosítására adott engedély fejében a hasznosítónak fizetnie kellene.

Jogsabályi előírások, kötelező érvényű adatok hiányában a díj megállapításánál a hazai és a nemzetközi licenciatörvényben alkalmazott, ökölszabályként („*rule of thumb*”) ismert szabályból indulhatunk ki, mely szerint a realizált nyereségből a licenciatörvény (felperesek) 25 százalékban (kivételes esetekben 30 százalékban), a licenciatörvény (alperes) pedig 75 százalékban (kivételes esetekben 70 százalékban) részesedik. Ennek a szabálynak az alapja egyrészt az eddig említett általános arányossági követelmény, másrészt az a tény, hogy a felek közül a licenciatörvény vállal olyan gazdasági kockázatot, ami kedvezőtlen esetben az ő oldalán veszteséggé is jelentkezik, és végez tényleges, érdemi tevékenységet, így méltányos módon a haszonból is nagyobb mértékben részesedik, mint a licenciatörvény, akinek jó esetben a szerződés alapján nyeresége/árbevétele keletkezik, rossz esetben azonban veszteséget nem szenved.

Abból a hipotézisből kiindulva, hogy a ...B számú szabadalom műszaki megoldása a hasznosítás időszakában abszolút egyedi, és a hasznosító félnek a fenti gondolatmenet szerint realizált nyereséget biztosít, a felperesek 1994. 06. 01. és 2001. 09. 30. között az alperesnél jelentkező, a találmány elkülönített értékesítéséből befolyt, adózás előtti ténylegesen realizált nyereség 30 százalékára tarthatnak jogosan igényt.

V. Összefoglalás

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület az alábbiakban összegzi a kirendelésben foglalt kérdésekre vonatkozó megállapításait, illetve határozott véleményét.

1. A per tárgyát képező ...B számú szabadalom – tekintettel a hasonló tárgyú ...A számú szabadalomra – a korábbi találmány „szokásos megújításának” tekinthető.

2. Mivel per tárgyat képező ...B számú szabadalom a korábbi ...A számú szabadalomra támaszkodik, az 1991. 12. 20-án kelt „Megállapodás” elnevezésű dokumentum szerinti díjazáshoz, illetve a szabadalmi díjak kialakult gyakorlatához képest a találmány elkülönített értékesítéséből befolyt adózás előtti ténylegesen realizált nyereség 20 százalékanak megfelelő díj tekinthető arányosnak.
3. Az érvénytelenné nyilvánított, 1994. 06. 01-én megkötött szerződés találmányi díjazása tartalmilag csak részben felel meg a piaci viszonyoknak. Az abban alkalmazott, nyereségen alapuló, a feltalálókat megillető 25-25 százalékos díjkulcsú részesedés mint szabadalmi díj a piaci viszonyoktól idegen, irreálisan magas mértékű volt.
4. Az új találmányra vonatkozó 1994. 06. 01-én megkötött szerződésnek volt olyan tartalmi eleme, amely a szabadalmi jogszabályoknak, piaci viszonyoknak és szokásoknak ellentmondott.
5. A felperesek a perbeli felperesi találmánnyal mint *szolgálati* találmánnyal kapcsolatban az alperesnél 1994. 06. 01. és 2001. 09. 30. között jelentkező, a találmány elkülönített értékesítéséből befolyt, adózás előtti ténylegesen realizált nyereség 20 százalékára tarthatnak jogosan igényt.
A felperesek a perbeli felperesi találmánnyal mint *nem szolgálati* szabadalommal kapcsolatban az alperesnél 1994. 06. 01. és 2001. 09. 30. között jelentkező, a találmány elkülönített értékesítéséből befolyt, adózás előtti ténylegesen realizált nyereség 30 százalékára tarthatnak jogosan igényt.

KIEGÉSZÍTŐ SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

P. FELPERESNEK AZ M. KFT. ALPERES ELLEN SZERZŐDÉS ÉRVÉNYTELENSÉGE IRÁNT INDÍTOTT PERÉBEN

ISZT-1/2008/2

I. Előzmények

1. A Fővárosi Bíróság eredetileg 6.P.../2002/42. számú végzésével rendelte ki az Iparjogvédelmi Szakértői Testületet szakértőként P. és társa felperesnek az M. Kft. alperes ellen szerződés érvénytelensége és járulékai iránt indított perében. A Fővárosi Bíróság a semmissé nyilvánított találmányi szerződés vonatkozásában találmányi díjazási kérdésben kért szakértői véleményt.

A szakértői testület elkészítette és a Fővárosi Bíróságnak megküldte az ügyre vonatkozó ISZT-1/2008. számú szakértői véleményét; azt 48. sorszámon csatolták a bírósági alapiratokhoz.

2. A Fővárosi Bíróság 59. sorszámú végzésével szakértői véleményének kiegészítésére hívta fel az Iparjogvédelmi Szakértői Testületet, és megküldte a testületnek az eljárás során – köztük az első szakértői kirendelést követően – keletkezett bírósági iratokat.

II. A feltett kérdések

A Fővárosi Bíróság – kiegészítőleg – az alábbiakban határozta meg az Iparjogvédelmi Szakértői Testület feladatait.

1. Az elsőrendű felperes az 52., a másodrendű felperes az 53. sorszám alatti, a bírósághoz 2008. szeptember 16. napján és szeptember 26. napján benyújtott észrevételeiben terjesztette elő ugyanazon kérdéseit. Válaszoljon az itt A–J. pont alatt megjelölt kérdésekre!

2. A felperesek F/58/2 alatt becsatolták a Magyar Feltalálók Egyesületének állásfoglalását, a szakértői testület az abban leírtakkal kapcsolatban nyilatkozzon, hogy egyetért-e a feltett 1–5. számú kérdésre adott válaszokkal vagy sem, döntését indokolja!

III. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület véleménye

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület eredetileg elkészített szakértői véleményében kifejtette, hogy a feltalálók által érvényesíteni kívánt díjkövetelés a találmányi díj mértéke szempontjából nem megalapozott; ezt az álláspontját a szakértői testület változatlanul fenntartja.

A felperesek azonban a díjkulcs tekintetében eltérő álláspontot képviselve vitatták eredetileg elkészített szakértői véleményében kifejtetteket, és további, kiegészítő kérdéseket tettek fel. A szakértői testület a felperesek előadásának figyelembevételével az alábbiakban fejti ki a találmányi díj mértékére vonatkozóan a kiegészítő kérdésekre válaszként kialakított véleményét.

1. kérdés

Az elsőrendű felperes az 52., a másodrendű felperes az 53. sorszám alatti, a bírósághoz 2008. szeptember 16. napján és szeptember 26. napján benyújtott észrevételeiben terjesztette elő ugyanazon kérdéseit. Válaszoljon az itt A–J. pont alatt megjelölt kérdésekre!

A) Mekkora bizonytalanság jellemzi a t. Szakértői Testület szakvéleményében írt díjmegállapításait, ha továbbra is úgy ítéli meg, hogy a szakértői eszközökkel vizsgálható és megválaszolható díjmérték megállapítható?

A szolgálati találmányokért járó díjazás mértékének meghatározása valós problémája a magyar iparjogvédelmi jogalkotásnak és jogalkalmazásnak, így a testület számára is nagy nehézséget okoz a találmányi díjperек kapcsán a licencianalógia módszerének alkalmazása, mivel a testület tagjai nem férnek hozzá a licenciaforgalmi viszonyok meghatározásá-

hoz elengedhetetlen szerződésekhez. Ezért a testület hazai adatok mellett vagy hiányában a rendelkezésre álló, egyes külföldi országokban kötelező jelleggel megadandó licencforgalmi adatokra támaszkodva, nemzetközileg elfogadott standardok alapján hozza meg az alkalmazható díj mértékére vonatkozó megállapításait annak tudatában, hogy a díjszerződésekre ható körülmények minden egyes esetben különböznek egymástól, így egy konkrét eset adatait nem lehet teljes körűen mértékadónak tekinteni egy másik konkrét esetre.

Mindazonáltal a nemzetközi szakmai fórumok által publikált adatok hosszú idő alatt összegyűjtött, nagyszámú konkrét esetről statisztikailag levezetett, szakmai konszenzuson alapuló százalékos értékek, amelyek támpontot adnak olyan esetekben, amikor a licencanalógia módszere konkrét információk hiányában nem alkalmazható.

Ennek fényében a felperesek kérdésében szereplő „bizonytalanság” nem értelmezhető.

B) Mely körülményeket mérhették fel az Á. Rt., az alperes, illetve a feltalálók részéről másképpen a szerződéses, a „B” jelű szabadalom díjmegállapítása körében, mint a Szakértői testület? (Ez azért lényeges kérdés, mert a piaci alku szereplőitől nem lehet átvenni szakértői eszközökkel egy nem összehasonlítható találmányhasznosítási díjszabás megállapítását. Véleményünk szerint a felek annak idején szélesebb körűen és alaposabban mérlegelték a kockázatokat és az előnyöket.)

A felperesek által feltett kérdés megválaszolása túlmutat az Iparjogvédelmi Szakértői Testület működését meghatározó jogszabályban foglaltakon. Alapvetően a felperesek a szakértői testület szakértői véleményével kapcsolatban megfogalmazott nyilatkozatának és a szakértői vélemény kijelentéseinek összevetése részletes választ adhat a felperes kérdésére.

A testület a rendelkezésére bocsátott tények, körülmények, dokumentumok, a vonatkozó jogszabályok és a hazai és nemzetközi, általánosan elfogadott gyakorlat alapján jutott a szakértői véleményben megfogalmazott véleményére.

Ami az alperes, illetve az Á. Rt. részéről történt mérlegelést illeti, az Iparjogvédelmi Szakértői Testületnek nem tiszte mások viselkedése okainak kutatása, minősítése vagy magyarázata. A kérdés feltevése annál kevésbé érthető, mivel a kérdéses időszakban éppen az elsőrendű felperes volt az alperes első számú vezetője, így a per dokumentumai szerint is mind az alperesi oldalon végzett szerződéskötési előkészületekről, mind az Á. Rt.-vel folytatott egyeztetésekről az elsőrendű felperesnek vannak teljes körű ismeretei.

A felperesek beadványában több helyen, többször szerepel, hogy:

„... a feltalálók könnyen értékesíthették volna a találmányt más filmlaboratóriumok számára ...”

„... ha és amennyiben a felperesek másnak ajánlották volna fel a találmányt ...”

A felperesek azonban helytelenül értelmezik, hogy ők a szerződéskötés időpontjában „piaci alku szereplői” voltak.

A perben szereplő találmány megalkotása és a ...B számú szabadalom engedélyezése időpontjában a régi, 1969. évi II. törvény volt hatályban, amelynek 9. § (1) bekezdése kimondta:

„Szolgálati találmány annak a találmánya, akinek munkaviszonyból vagy más jogviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe tartozó megoldásokat dolgozzon ki.

A 9. § (2) bekezdése szabályozta a szolgálati találmányok tekintetében a szabadalmi igényjogosultságot (a „szabadalom tulajdonviszonyait”). E bekezdés értelmében a szolgálati találmányra a szabadalom a munkáltatót (vagy más jogviszony alapján jogosultat) illette meg.

A (4) bekezdés szerint „A találmány szolgálati jellegével kapcsolatos viták bírói útra tartoznak.”, (5) bekezdése szerint „A szolgálati találmány feltalálóját díjazás illeti meg, amelyről külön jogszabály rendelkezik.”

A törvény egyértelműen meghatározta a felek közötti jogviszonyt, a tulajdonviszonyokat, így a feltalálók nem voltak abban a helyzetben, hogy „piaci alku szereplőiként” szabadon döntsenek találmányuk sorsáról, annak hasznosításáról.

A felperesek 2008. 09. 15-i beadványuk 2. pontjában ismertetik a találmány létrehozásának körülményeit és történetét. Ebből kitűnik, hogy a találmány kifejlesztése az alperes erőforrásainak és eszközeinek („kb. 2,5 millió forint pénzbeli ráfordítással és ... sok-sok gyakorlati munkaóra révén ...”) felhasználásával zajlott. A szakértői testület ezért nem tekinti díjkulcsnövelő tényezőnek azt, hogy a feltalálók a találmány gyakorlati megvalósításában közreműködtek.

A felperesek kijelentését, miszerint a felek annak idején szélesebb körűen és alaposabban mérlegelték a kockázatokat és előnyöket, a testület a rendelkezésére bocsátott dokumentumok alapján nem látja igazoltnak: példaképpen, az alperes 2008. október 2-i keltű beadványában szereplő – a felperesek által egyébként vitatott – eredménykimutatás szerint a szabadalmas egyes években a szabadalom adózás előtti eredményét meghaladó összegű találmányi díjat fizetett ki, ami a felek alapos előny-kockázat mérlegelésével kapcsolatban kétségeket támaszt.

C) Szakértői kérdésnek tekinthető-e szerződés és szolgálati jelleg hiányában egy díjmérték megállapítása, amely nehezen feltérképezhető hazai és külföldi piaci partnerek között, a polgári kötelmi jog alapelvei szerint a felek szerződéses szabadsága körében kezelendő.

A kormány az Iparjogvédelmi Szakértői Testület feladatait, működését és eljárását az Szt. 118. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján az Iparjogvédelmi Szakértői Testület szervezetéről és működéséről szóló 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendeletben határozta meg. A rendelet 1. §-ának (1) bekezdése értelmében a szakértői testület többek között az Szt. 16. §-ának (2) bekezdésében megjelölt ügyekben ad meghatározott kérdésekben szakértői véleményt bírósági vagy hatósági megkeresés, megbízás alapján. Az Szt. 16. §-ának (1) bekezdése értelmében a találmány szolgálati vagy alkalmazotti jellegével, a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos viták bírósági útra tartoznak, (2) bekezdése szerint a testület szakértői véleményt ad a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos ügyben is.

Ellentétben a kérdés állításával („szolgálati jelleg hiányában”), a perben szereplő szabadalom jogi helyzete szerint szolgálati szabadalom, így a találmányi díj mértékével kapcsolatban az Iparjogvédelmi Szakértői Testület véleményét adhat.

A kérdésben szereplő „felek szerződéses szabadsága” tekintetében a polgári kötelmi jog általános szabályai a szabadalmi törvény speciális rendelkezései fényében értelmezhetők.

D) Milyen szabadalmi díjak szerepeltek a „B” jelűhöz hasonló célú és minőségű, de más műszaki megoldású szabadalmak esetében külföldön a '90-es években? (Sokkal magasabb összegű, biztosabb és fix licencdíjakkal kalkuláltak.)

A szakértői testület vizsgálódása során nem talált arra vonatkozó adatot, hogy milyen találmányi vagy hasznosítási díjazást kötöttek ki a felek a per tárgyát képező szabadalomhoz hasonló célú és minőségű, de más műszaki megoldású szabadalmak esetében külföldön a '90-es években. Vizsgálódásai feltehetően azért sem vezettek eredményre, mert a szóban forgó műszaki megoldásra a fizikai hordozókat kiküszöbölő digitális vetítési technikák előretörése a szabadalom szerinti megoldás piaci jelenlétét marginalizálta.

A felperesek, akik a vonatkozó műszaki terület szakértőinek minősülnek, feltett kérdésükben állították, hogy „sokkal magasabb összegű, biztosabb és fix licenc díjakkal kalkuláltak”, ezt alátámasztó tényadatokat vagy bizonyítékokat azonban nem terjesztettek be. Ennek hiányában a vonatkozó állítást a testület nem tudja figyelembe venni.

E) Volt-e jogi korlátja annak, hogy a felperesek más számára adják át hasznosításra a „B” szabadalmat akár Magyarországon, akár külföldön abban az esetben, ha nem szolgálati a szabadalom?

Nem szolgálati („sima”) szabadalom esetében a szabadalom jogosultja szabadalmát saját belátása szerint hasznosíthatja, így adhatja át másnak hasznosításra.

Az 1969. évi II. törvény 9. § (2) bekezdése értelmében a szolgálati találmányra a szabadalom a munkáltatót (vagy más jogviszony alapján jogosultat) illette meg, a szabadalom hasznosításával kapcsolatban kizárólag a munkáltató hozhatott döntést.

Mivel a perben szereplő ...B számú szabadalom jogi helyzete szerint szolgálati szabadalom, ezért az Iparjogvédelmi Szakértői Testület álláspontja szerint a szolgálati szabadalom hasznosítása kizárólag a munkáltató hatáskörébe tartozott, így a munkáltató kizárólagos diszkrécionális hatásköre volt a kockázatok és előnyök mérlegelése, ebbe a szolgálati találmány feltalálójának nem volt beleszólása.

F) Szerződés, illetve szolgálati jelleg hiányában szokásos-e díjmértéket megállapítania a Szakértői Testületnek vagy a Szabadalmi Hivatalnak?

Szolgálati találmány és szabadalom esetén, szerződés hiányában a szakértői testület a szabadalmi törvény hivatkozott felhatalmazása alapján jogosult arra, hogy szakértői véleményt adjon a találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatban. A Magyar Szabadalmi Hivatalnak ilyen hatásköre nincs.

G) Szerződés és szolgálati jelleg hiányában milyen jogi alapja lehet a hasznosítónak a „B” találmány hasznosítására?

Az Szt. 11. §-ának (1) bekezdése értelmében a szabadalmi oltalom alapján a szabadalom jogosultjának – a jogszabályok keretei között – kizárólagos joga van arra, hogy a találmányt hasznosítsa, illetve hasznosítására másnak engedélyt (licenciát) adjon.

A hasznosítási szerződés (szabadalmilicencia-szerződés) alapján a szabadalmas engedélyt ad a találmány hasznosítására, a hasznosító pedig köteles ennek fejében díjat fizetni.

A szabadalmi törvény III. fejezete tartalmazza a hasznosítási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket, azonban szabályozása diszpozitív: a 20. § (1) bekezdése szerint a felek a hasznosítási szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja, továbbá a 20. § (2) bekezdése szerint a hasznosítási szerződésre a törvényben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv rendelkezései irányadók. A Ptk. főszabály szerint bármilyen formában lehetővé teszi a szerződési akarat hatályos kifejezését, tehát szóban, írásban, akár ráutaló magatartással is. Nemzetközi licencszerződésekre a külkereskedelmi ügyletekre vonatkozó szigorúbb alakszerűségi szabályok az irányadók.

Az Szt. 26. § (1) bekezdése értelmében szabadalombitorlást az követ el, aki a szabadalmi oltalom alatt álló találmányt *jogosulatlanul* hasznosítja.

Annak megállapítása során, hogy egy hasznosításnak van-e jogi alapja, nem írásos hasznosítási szerződés megléte, hanem a használat jogosulatlanságának hiánya a mérvadó.

H) Szolgálati jelleg hiányában mi hozza létre annak a lehetőségét, hogy valaki egy szabadalmat hasznosítson?

Akár szolgálati jellegű, akár nem szolgálati jellegű szabadalom esetén a szabadalom jogosultjának (szolgálati szabadalom esetén tehát a munkáltatónak) az engedélye teremti meg a lehetőséget a szabadalom hasznosítására.

I) Szolgálati jelleg hiányában az alperesnek milyen jogi alapja volt/van a „B” találmány hasznosítására?

A perben szereplő ...B számú szabadalom szolgálati szabadalom, a szolgálati jelleg hiányát jogerős bírósági végzés nem állapította meg, így az alperesnek mint munkáltatónak a szabadalmi törvényben megfogalmazott jogi alapja volt a szabadalom hasznosítására. Eszerint a munkáltatót a szolgálati találmány feletti rendelkezési jog attól függetlenül megilleti, hogy a találmányi díjról megállapodott-e a feltalálóval.

Az alperes azért is rendelkezett joggal a találmány hasznosítására, mert a találmányt – a rendelkezésre álló dokumentumok alapján az Á. Rt. erre vonatkozó álláspontjával ellentétesen – maguk a felperesek is szolgálati jellegűnek deklarálták, a megsemmisített díjszerződést is ilyenként fogalmazták meg és írták alá, és a szabadalom fennállása alatt a szabadalom szolgálati jellegét nem kifogásolták. Ráutaló magatartásuk és folyamatos együttműködésük

még abban az esetben is az alperes jóhiszeműségét igazolta volna, ha a kérdéses időszakban nem az elsőrendű felperes állt volna az alperes élén.

A szabadalmi oltalom megszűnését követően az addig szabadalommal védett megoldás közkinccsé vált, amit bárki hasznosíthatott és hasznosíthat, beleértve az alperest is.

J) Figyelembe véve a pótlólag feltárt díjkulcsnövelő tényezőket, a műszaki megoldásban bemutatott minőségi különbségeket, a feltalálók jelentős személyes hozzájárulását, továbbá az alperesi cégnél a szerződéskötés időszakában fennálló és most pótlólag bemutatott nem szokványos gazdasági, piaci helyzetet és ennek megfelelő célkitűzéseit, milyen mértékű korrekció vehető figyelembe a szakértői véleményben korábban megállapított 10-10, illetve 15-15 százalékos kulcsokhoz képest?

A testület megvizsgálta a perben álló felek szakértői véleménnyel kapcsolatos érvelését. A felperesek előadása alátámasztotta azt, a szakértői véleményben kifejtett véleményt, miszerint a perben szereplő ...B számú szabadalom erőteljesen az előző szabadalomra épül, annak továbbfejlesztéseként értékelhető.

A műszaki megoldásban bemutatott, hivatkozott minőségi különbségek minősítése nem tartozik az Iparjogvédelmi Szakértői Testület hatáskörébe, hanem műszaki szakértő kompetenciája.

A felperesek utalása a feltalálók személyes hozzájárulására nem értelmezhető, hiszen személyes feltalálói hozzájárulás nélkül találmány, illetve szabadalom nem jöhet létre. A feltalálói minőség önmagában sem növelő, sem csökkentő tényezőként nem értékelhető a találmányi díj mértékének megállapításánál.

Ugyancsak irreleváns a találmányi díj mértékének megállapítása szempontjából az alperes gazdasági helyzete, célkitűzései.

A másodrendű felperes előadása szerint „... tudomásom szerint 2001-ig senki sem jelentkezett a magyarországi piacon hasonló és versenyképes szolgáltatással”. Ez utalhat a megoldás kiemelkedő voltára, de éppúgy utalhat mérsékelt piaci keresletre a megoldás iránt.

A licencianalógia szabálya szerint a találmányi díjat úgy kell meghatározni, hogy arányban álljon azzal a díjjal, amelyet a hasznosítónak akkor kellene fizetnie, ha a találmány tárgyát szabadalmilicencia-szerződés alapján kellene megszereznie, figyelembe véve az adott műszaki területen kialakult árviszonyokat is. A kimutatás szerinti nettó árbevétellel összemérhető vagy azt meghaladó díj a fenti arányossági elvnek nem felel meg.

A díj megállapítása során figyelemmel kell lenni továbbá a munkáltatónak a találmány megalkotásához nyújtott hozzájárulására és a munkavállaló munkaviszonyból folyó kötelességeire is. A másodrendű felperes nyilatkozatából is kitűnik, hogy a találmány megalkotásához és kifejlesztéséhez a feltalálók az alperes, azaz a munkáltató erőforrásait vették igénybe: a másodrendű felperes fejlesztőmérnökként dolgozott az alperesnél, és a találmány kidolgozását az alperes ügyvezetőjének – az elsőrendű felperesnek – a tudtával és tevékeny támogatásával végezte.

A szakértői testület az újonnan előterjesztett előadásokban nem talált pótlólag feltárt díj-kulcsnövelő tényezőket, a találmány létrehozásában jelentős szerepet játszó erőteljes munkáltatói háttérrel és támogatást díjkulcscsökkentő tényezőként vette figyelembe.

Mindazonáltal, tekintettel arra, hogy a találmányidj-szerződések az átlagosnál nagyobb kockázatot hordoznak mindkét fél számára, és figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság egyik találmányidj-perben hozott ítéletében kifejtett álláspontjára (BH 1989/227.) – „A találmányi szerződések más díjszerződésekhez képest számos eltérő sajátossággal rendelkeznek. Az eltérés elsősorban abból származik, hogy a feltaláló díjkövetelése általában jövőbeli bizonytalan eseménytől, a szolgálati találmány értékelésétől függően kerül meghatározásra, és ez önmagában is kockázati elemeket tartalmaz. További sajátossága e szerződésnek, hogy a szolgálati találmánnyal, illetve az elnyert szabadalommal a jogszabály rendelkezése folytán a munkáltató, a szerződés egyik alanya rendelkezik, ezért az ellenszolgáltatás (a díj) mértékének meghatározásánál a hagyományos értelemben vett forgalmi értékviszonyok nem jöhetnek szóba.” – a testület korábbi szakértői véleményben megállapított díjkulcs csökkentését nem javasolja, mértékét változatlanul jelöli meg.

2. kérdés

A felperesek F/58/2 alatt csatolták a Magyar Feltalálók Egyesületének állásfoglalását, a szakértői testület az abban leírtakkal kapcsolatban nyilatkozzon, hogy egyetért-e a feltett 1–5. számú kérdésére adott válasszal vagy sem, döntését indokolja!

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület alapvetően egyetért a MAFE bevezetőjében megfogalmazott általános megjegyzéssel, amely felhívja a figyelmet arra, hogy a feltett kérdésekre adható válaszok nagymértékben függenek a perben szereplő szabadalom szolgálati jellegétől.

A felperesek által feltett kérdések hipotetikusak: eleve nem szolgálati szabadalmat alapul véve fogalmazták meg azokat.

Az ügy irataiból nem tűnik ki, hogy a felperesek mint feltalálók a szóban forgó szabadalom érvényessége alatt vagy akár azt követően, 2008. 11. 10-i beadványukat megelőzően vitatták a találmány szolgálati jellegét, vagy bíróságtól kérték a szolgálati jelleg hiányának megállapítását.

A szolgálati jellegre utal a felek között 1994. 06. 01-én létrejött, időközben semmissé nyilvánított díjazási szerződés 1. pontjának megfogalmazása is:

„1. Jelen szerződés tárgya a feltalálói per és szerzői jogvita alatt nem álló P... alapszámú ... találmány”

A szakértői testület állásfoglalását ezért a szabadalom szolgálati jellegének figyelembe vételével alakította ki.

1. kérdés

A testület a MAFE választát a következőkkel egészíti ki: Helytálló az a megállapítás, hogy nem szolgálati szabadalom, tehát két független fél között létrejövő hasznosítási szerződés esetén 50 százalékos licencdíj *nem kizárt*. A válasz nem tartalmazza eléggé hangsúlyosan,

hogy a jelzett licencdíjmérték nem általános, sőt, kirívóan magas, amit egy hasznosított szabadalomnak a hasznosító versenytársak közötti piaci fölényéhez és nettó árbevételéhez nyújtott hozzájárulásának kell – előre – igazolnia.

A MAFE a szolgálati szabadalom találmányidj-szerződését mindössze egy alkufolyamat eredményeként minősíti, ám nem tér ki arra, hogy saját nyilvántartása vagy tagjainak adatai szerint a jelzett mértékű találmányi díj a vizsgált időszakban mennyire volt általánosan elfogadott és alkalmazott szolgálati találmányok esetén.

2. kérdés

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a válasszal csupán részben ért egyet. A szolgálati találmánnyal, illetve az elnyert szabadalommal a jogszabály rendelkezése folytán a munkáltató rendelkezik, ezért a találmányi díj mértékének meghatározásánál a hagyományos értelemben vett forgalmiérték-viszonyok nem jöhetnek szóba. Találmányidj-szerződés esetén tehát a kérdésben említett gazdasági/piaci előnyöket a munkáltató méri fel, a szabadalmat azokhoz igazodóan hasznosítja, és a nagyobb mértékű hasznosítás eredményezi a több találmányi díjat, nem egy előkalkulált hasznosításhoz megállapított nagyobb díjkulcs.

Nem szolgálati szabadalom esetén kizárólag a piaci viszonyok döntenek el, hogy a felek milyen licencszerződést kötnek, a licencdíjban a licencvevő gazdasági kilátásai, várakozásai tükröződnek – átlagosnál nagyobb haszon vagy monopólhelyzet lehetősége a licencdíjat növelő tényező lehet, de nem szükségszerűen az.

3. kérdés

A szakértői testület a MAFE szolgálati szabadalomra vonatkozó válaszával lényegében egyetért. A nem szolgálati szabadalom vonatkozásában megjegyzi, hogy a kérdésben megfogalmazott esetben nem jogosulatlan felhasználásról van szó, hanem semmis szerződésről. A Ptk. 237. §-ának (2) bekezdése értelmében ha a szerződéskötés előtti helyzetet nem lehet visszaállítani, a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja, és rendelkezik az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás megtérítéséről.

4. és 5. kérdés

Bár a MAFE válaszát alapvetően nem kifogásolja, a testület jelzi: a feltett kérdések olyan jogkérdések, amelyek megválaszolására nem rendelkezik kompetenciával, és visszautal a 3. kérdésre adott válaszára.

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

FORMATERVEZÉSIMINTA-OLTALOM BITORLÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ ÜGYBEN

ISZT-3/2008

I. A tényállás

A Magyar Szabadalmi Hivatal 2006. november 8-án kelt határozatával formatervezésiminta-oltalmat engedélyezett az S. I. Kft. (a továbbiakban: jogosult) részére,4 lajstromszámon. A minta szerinti termék megnevezése: „Pénztárgépszalag reklámhely-elrendezéssel”. A mintaoltalmi bejelentés napja és az oltalmi idő kezdete: 2005. június 27.

A mintaoltalomba foglalt 24 minta mindegyikének az ábrázolásán olyan síkbeli elrendezés látható, melynek szalagszerű befoglaló alakja van, és a szalagon feliratok, illetve egymáshoz kapcsolódó vagy különálló, ismétlődő, vonalas geometriai formák kerültek elrendezésre. A kérelmező előadása alapján az ezen geometriai alakzatok által határolt terület szolgál a reklámok elhelyezésére. A 17. sorszámú minta esetén a geometriai alakzat ismétlődő négyzet, míg a 18. számú minta esetén 8:5 oldalarányú téglalap, ahol a hosszabbik oldal a szalag futási irányára merőleges. A geometriai alakzatok egymástól térközzel elhatároltan ismétlődnek, és a szalag felületének körülbelül 60 százalékát foglalják le. Az alakzatok közötti sávokban grafikai elemek, valószínűleg a „Scrolly” felirat alakzatok által nem kitakart részletei láthatóak.

A jogosult rendelkezik továbbá a9 lajstromszámú, „Vonalkóddal ellátott pénztárgépszalag reklámhelyek” megnevezésű termékre vonatkozó formatervezésiminta-oltalommal is, melynek 2. és 3. mintáját bemutató ábrázolásokon, a szalag felületén lekerekített sarkú négyzetek, illetve a szalag hosszirányába álló téglalap van vékony vonallal elhatárolva, és a szalag széle, valamint az alakzatok között ismétlődő, a rendelkezésre álló helyet kitöltő „SCROLLY” felirat látható. A négyzetek, illetve a téglalap sarkában vonalkód került feltüntetésre.

A jogosult a minta hasznosítását egyebek mellett azért valósította meg, hogy a T. G. Zrt.-vel és az E. C. Rt.-vel szerződést kötött a minta szerinti pénztárgépszalag szállítására.

A jogosult a minta további hasznosítása keretében tárgyalást folytatott az O. Nyrt.-vel a minta szerinti pénztárgépszalagok szállításáról, azonban a tárgyalópartner elutasító magatartása miatt megállapodásra nem került sor. Ezt követően tapasztalta a jogosult, hogy az O. Nyrt. által használt bizonylatok, valamint a bankfiókokban a sorszámot tartalmazó cédulák hátoldalán reklámok kerültek elhelyezésre a mintához hasonló elrendezésben. A kérelmező M/8 és M/9 megjelöléssel csatolta az O. Nyrt. termékeiről készült fénymásolatot. A becsatolt képeken enyhén lekerekített téglalap alakú keretben strukturált feliratokat tartalmazó rész,

alatta elvékonyodó hullámvonal látható. A hullámvonal és a keret alsó éle közötti részben logóval ellátott feliratelem található. A kereteket tartalmazó pénztárgépszalag széle a képeken nem látszik, így az sem állapítható meg, hogy a keretek milyen kitöltési aránnyal fedik le a szalag felületét.

A megbízó a beadványában megfogalmazott tényállás alátámasztására – a fenti M/8 és M/9 dokumentumon túlmenően – az alábbi dokumentumokat csatolta be:

- M/1 jelöléssel a jogosult megbízónak adott meghatalmazását;
- M/2 jelöléssel a fentiek mellett a jogosult9 lajstromszámú formatervezésiminta-oltalmának lajstromkivonatát;
- M/3 és M/4 jelöléssel a jogosult gazdasági tevékenységét röviden összegző bemutatkozó anyagokat;
- M/5 jelöléssel a jogosult és a T. G. Zrt. között létrejött szerződést;
- M/6 jelöléssel a jogosult és az E. C. Rt. között létrejött szerződést;
- M/7 jelöléssel az E. üzletekben használt pénztárgép-reklámszalag fénymásolatát;
- M/10 jelöléssel a .../2008. bü. büntetőeljárásban keletkezett igazságügyi szakértői véleményt.

II. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testületnek feltett kérdések

A megbízó a megbízásban kérte az Iparjogvédelmi Szakértői Testületet annak megállapítására, hogy

1. az M/8 és M/9 jelöléssel benyújtott formai kialakítások bitorolják-e a jogosult formatervezésiminta-oltalmait, különös tekintettel a ... 4 lajstromszámú mintaoltalom 17. és 18. számú mintáira;
2. a4 lajstromszámú mintaoltalom bitorlása a 17. és 18. számú minták vonatkozásában megvalósulhat-e hasonló mértani forma alkalmazásával;
3. a tájékozott használóra tett összbenyomás azonosságának megítélése során a „SCROLLY” feliratnak van-e megkülönböztető szerepe;
4. az M/8 és M/9 jelöléssel benyújtott ábrázolásokon látható keretek használatával megvalósul-e a jogosult mintaoltalmainak a bitorlása?

III. A szakértői testület eljárása

A testület a 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörben, valamint szervezeti és eljárási rendben, a tényállásra irányadó jogszabály, a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Fmtv.) alapján alakította ki az alábbiakban kifejtésre kerülő álláspontját.

A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései a megbízó által ismertetett tényállásra és becsatolt dokumentumokra, valamint az ügy szerinti mintaoltalmakra vonat-

kozó – a közhitelű nyilvántartásban és az iparjogvédelmi hatósági ügy irataiban szereplő – hivatalos adatokon, illetve az azokból megismerhető tényeken alapulnak, és csak erre a tényállásra nézve helytállóak.

Ez a szakértői vélemény a mintaoltalmakkal kapcsolatos jogvitás ügyekben eljáró hatóságokat nem köti.

IV. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület álláspontja

A szakértői testület a megbízó kérdései nyomán kialakított álláspontját – a válaszok megfelelő strukturálásával – az alábbiakban fejteti ki.

A testület a megbízó által feltett kérdések kapcsán előzetesen megállapította, hogy a becsatolt M/8 és M/9 ábrázoláson bemutatott formai kialakításokhoz – a megbízó álláspontjával összhangban – a ...4 lajstromszámú mintaoltalom 17. és 18. számú mintái, valamint a ...9 lajstromszámú mintaoltalom 2. és 3. mintái állnak a legközelebb. Ezért az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a kérdések megválaszolásakor elsőként ezen mintákkal kapcsolatban foglal állást.

Az Fmtv. 20. §-ának (1) bekezdése értelmében a mintaoltalom terjedelmét a termék egészének vagy részének megjelenését befolyásoló, a mintaoltalmi lajstromban elhelyezett ábrázolásból megállapítható külső jellegzetességek határozzák meg.

Ezért a testület a ...4 lajstromszámú mintaoltalomban szereplő 17. minta 1. ábráján, a 18. minta 1. ábráján, valamint a ...9 lajstromszámú mintaoltalomban szereplő 2. minta 1. ábráján és 3. minta 1. ábráján bemutatott külső jellegzetességeket vetette össze az M/8 és M/9 jelöléssel benyújtott ábrázolásokról megismerhető formai kialakításokkal.

Az Fmtv. 20. §-ának (2) bekezdése alapján a mintaoltalom kiterjed mindazokra a mintákra, amelyek a tájékozott használóra nem tesznek eltérő összbenyomást.

A ...4 lajstromszámú mintaoltalomban szereplő 18. minta és az M/9 alatt benyújtott formai kialakítás összevetése során a szakértői testület az alábbi azonosságokat találta az összbenyomás megítélése szempontjából figyelembe vehetőnek. Mindkét minta:

- periodikusan ismétlődő, téglalap alakú felületeket tartalmaz;
- ezen felületeket a téglalap magasságának 20 százalékát kitevő közök választják el egymástól.

A fenti hasonlóságok mellett az Iparjogvédelmi Szakértői Testület az alábbi eltéréseket állapította meg:

- a téglalapok oldalainak aránya a ...4 lajstromszámú mintaoltalomban szereplő 18. minta esetén 3:5, míg az M/9 ábrázoláson szereplő kialakításnál ez az arány 4:5.
- A ...4 lajstromszámú mintaoltalomban szereplő 18. mintán a téglalapok közötti felületen grafikai mintázat, valószínűleg egy felirat téglalapok által nem kitakart részei láthatóak, míg a téglalapok oldalai által határolt felület üres. Az M/9 ábrázoláson bemutatott formai kialakítás esetében a téglalapok közötti terület nem tartalmaz

mintázatot, ugyanakkor a téglalap belsejében strukturált szöveg, alatta elvékonyodó hullámvonal látható. A hullámvonal és a keret alsó éle közötti részben logóval ellátott feliratelem helyezkedik el. A téglalapok egyikében a szöveg és a hullámvonal között kör alakú grafikai elem van.

- A ...4 lajstromszámú mintaoltalomban szereplő 18. mintán a téglalapok sarkai, eltérően az M/9 ábrázolástól, nem lekerekítettek.

A tájékozott használóra gyakorolt összbenyomás azonos, illetve különböző voltának eldöntése céljából a testület az ábrázolásokon bemutatott formai kialakításokat az azokat alkotó jellegzetességek összessége által keltett vizuális hatás alapján vizsgálta. Ennek célja annak megállapítása, hogy a fent szereplő azonosságok, illetve eltérések milyen mértékben játszanak szerepet az összbenyomás kialakításában.

Kétségtelen, hogy mindkét minta domináns, első ránézésre szembetűnő jellegzetessége az ismétlődő téglalapforma. Ugyanakkor a tájékozott használó tájékozottságát pont az adja, hogy nem a pillanatnyi benyomás alapján alkot képet a termék megjelenéséről, hanem annak alapos ismeretében, a mintát alkotó jellegzetességek összességének figyelembevételével alakul ki benne az összbenyomás. Ezért a tájékozott használó figyelme nem kerülheti el a téglalapok oldalainak arányában tapasztalható eltérés, a sarkok lekerekítettsége és a téglalapokat kitöltő jellegzetes struktúra. Az összbenyomás azonosságának megállapításához nem elegendő, ha a két minta egy vagy több szembetűnő jellegzetessége megegyezik. A tájékozott használóra tett összbenyomás azonossága csak abban az esetben állapítható meg, ha mindazon jellegzetességek, amelyek az oltalom alatt álló mintán az összbenyomás kialakításában meghatározó szerepet játszanak, a vizsgált termék megjelenésében is fellelhetők. Ilyen értelemben nemcsak a minta ábrázolásakor ténylegesen megrajzolt vonalak, szimbólumok számítanak jellegzetességnek, hanem például az is, hogy a téglalapok által határolt terület homogén, grafikai elemeket nem tartalmaz.

Az Fmtv. 20. §-ának (1) bekezdése értelmében a jelen esetben a jogosult kizárólagos hasznosítási joga nem terjed ki minden olyan termékre, ahol a pénztárgépszalag hátoldalán ismétlődődő geometriai alakzatokban reklámok kerülnek elhelyezésre, hanem mindössze azokra a mintákra, amelyek a lajstromban szereplő ábrázolásból megismerhető formai kialakítással azonos összbenyomást tesznek a tájékozott használóra.

Az Fmtv. 20. §-ának (3) bekezdése alapján a mintaoltalom terjedelmének megállapításakor figyelembe kell venni, hogy a szerző – különösen a termék természetére és az ipari, illetve kézműipari ágazat sajátosságaira tekintettel – milyen alkotói szabadságfokkal alakíthatta ki a mintát.

Ezért a szakértői testület megvizsgálta, hogy a szerző a minta megalkotásában milyen alkotói szabadságot élvezett. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület az alkotói szabadság vizsgálata kapcsán azt mérlegelte, hogy az összbenyomás kialakításában szerepet játszó jellemzők esetében milyen mértékben korlátozták a szabad formaalkotást a termék rendeltetéséből, illetve a szakterület sajátosságaiból adódó hatások. Amennyiben az alkotó rendelke-

zésére álló mozgástér szűk, azaz a termék formai kialakítása a fenti szempontok által erősen behatárolt, az összbenyomást már kisebb különbségek esetén is eltérőnek kell tekinteni.

A testület álláspontja szerint a minta szerinti termék rendeltetését azáltal tölti be a leghatékonyabban, ha a pénztárgépszalagok hátoldalán a reklámok minél jobb helykitöltéssel, de egymástól mégis elhatároltan kerülnek elhelyezésre. Ezt a célt a periodikusan ismétlődő, egymástól elkülönülő, téglalap alakú reklámhelyek maradéktalanul kielégítik. A szakértői testület ezért az összbenyomás megállapításakor nagyobb hangsúlyt helyezett a részletekben fennálló különbségekre, mint az ismétlődő téglalapformában fellelhető azonosságra.

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület az általa követett gondolatmenet jobb megvilágítása érdekében tájékoztatásul megjegyzi, hogy az ismétlődő formai elemek összbenyomás kialakításában betöltött súlya növekedne például a ...4 lajstromszámú formatervezésiminta-oltalomban szereplő 2., illetve 5. mintán alkalmazott, nem nyilvánvaló geometriai alakzatok esetében, és még inkább meghatározó lenne, ha az oltalom alatt álló formai kialakítás egyedi, önmagában nem ismert új alakzatot hordozna. Ilyen esetekben a korábban feltárt eltérések kisebb súllyal esnének latba az összbenyomás meghatározásakor.

Az Fmtv. 23. §-ának (1) bekezdése értelmében a mintaoltalom bitorlását követi el, aki az oltalom alatt álló mintát jogosulatlanul hasznosítja.

A fentiekben részletezett azonosságokat és eltéréseket figyelembe véve, a testület megállapította, hogy a ...4 lajstromszámú mintaoltalom 18. mintájához képest az M/9 jelöléssel becsatolt ábrázoláson bemutatott formai kialakítás a tájékozott használóra eltérő összbenyomást tesz, ezért az M/9 jelű ábrázoláson bemutatott megjelenésű terméknek a jogosult engedélye nélküli hasznosítása nem eredményezi a mintaoltalom bitorlását.

A ...4 lajstromszámú mintaoltalom 17. mintája annyiban tér el a 18. számú mintától, hogy az ismétlődő geometriai alakzat téglalap helyett négyzet, és így egy további jellegzetességben különbözik az M/9 ábrázolásokon bemutatott termék megjelenésétől. A fenti gondolatmenet és következtetés így erre a mintára is érvényes.

A ...9 lajstromszámú mintaoltalom 2. mintája és az M/9 ábrázolásokon bemutatott formai kialakítás összevetése során a szakértői testület az alábbi, az összbenyomás szempontjából figyelembe vehető azonosságokat állapította meg:

- mindkét formai kialakítás ismétlődő, derékszögű négyyszög alakú geometriai elemeket tartalmaz;
- a négyszögelemek sarkai lekerekítettek.

A fenti azonosságok mellett fennálló eltérések:

- az ismétlődő alakzat formája, oldalainak aránya eltér;
- a ... 9 lajstromszámú mintaoltalom 2. mintáján a geometriai alakzat és a szalag széle között ismétlődően a „SCROLLY” felirat látható;
- a geometriai alakzatot kitöltő formai elemek (egyik esetben vonalkód, míg a másikban strukturált szöveg elvékonyodó hullámvonallal) jelentősen különböznek.

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület az összehasonlítás alapján megállapította, hogy a két mintát alkotó jellegzetességek jelentős hányada különbözik. A tájékozott használó figyelmét a „Scrollly” felirat nyilvánvalóan nem kerüli el, így a felirat a tájékozott használóra tett összbenyomás szempontjából figyelembe veendő. A tájékozott használó az összbenyomás kialakításakor az ismertetett különbségeket érzékeli, ezért a ...9 lajstromszámú mintaoltalom 2. mintája az M/9 ábrázolásokon bemutatott formai kialakítástól tájékozott használóra eltérő összbenyomást tesz. Ugyanez igaz a mintaoltalom 3. számú mintájára is, ahol a geometriai alakzat oldalainak arányaiban még szembetűnőbb eltérés mutatkozik az M/9 ábrázoláson szereplő formai kialakítástól.

A testület az M/8 ábrázoláson betervezett formai kialakítással kapcsolatban nem tartotta szükségesnek az oltalom alatt álló mintákkal való ismételt elemző összehasonlítást, mert az lényegében az M/9 ábrázolás egy részletének felel meg, és így a korábbiakban tett megállapítások erre a kialakításra is érvényesek.

A fentiek szerinti következtetések kapcsán a szakértői testület szükségesnek tartja megjegyezni, hogy az M/9 ábrázoláson a mintákat hordozó termék egésze nem látható, így az sem egyértelmű, hogy a grafikai elemeket befoglaló geometriai alakzatok egy szalagon helyezkednek-e el. Ebből az is következik, hogy nem állapítható meg a minta szerinti termék egészéhez viszonyítva az ábrázoláson látható jellegzetességek aránya. Ugyanez igaz az M/8 jelű ábrázolásra is azzal a megjegyzéssel, hogy a testület az ábrázolások sarkaiban elhelyezkedő, nem összefüggő, fekete területeket nem tudta értelmezni, és így azokat nem értékelte az ábrázoláson bemutatott termék megjelenésének jellegzetességeként.

Összefoglalva

A megbízó által feltett kérdésekkel kapcsolatban az Iparjogvédelmi Szakértői Testület megállapította, hogy azok iparjogvédelmi tartalma szorosan összefügg, ezért egyrészt megválaszolásuk nem igényel önálló okfejtést, másrészt önmagukban, az összefüggések teljes feltárása nélkül nem vizsgálhatóak (2–4. kérdések). A testület ezért a feltett 1–4. kérdés vizsgálatát a jogszabályi háttér által meghatározott fogalmi rendszerben végezte el. Az alábbiakban a szakértői testület a következtetések eredményét a megbízó által feltett kérdések szerinti struktúrában foglalja össze.

1. *Az M/8 és M/9 jelöléssel benyújtott formai kialakítások bitorolják-e a jogosult formatervezésiminta-oltalmait, különös tekintettel a ...4 lajstromszámú mintaoltalom 17. és 18. számú mintáira.?*

Az M/8 és M/9 jelöléssel benyújtott ábrázolásokon szereplő formai kialakítások a ...4 lajstromszámú mintaoltalom 17. és 18. mintájától tájékozott használóra eltérő összbenyomást tesznek, ezért azoknak a jogosult engedélye nélküli hasznosítása nem eredményezi a mintaoltalom bitorlását. Ugyanez igaz a ...9 lajstromszámú mintaolt-

talom 2. és 3. mintáira. Mivel a mintaoltalmakban a fentiekén túl oltalmazott minták a vizsgált kialakításoktól még további jellegzetességekben térnek el, az Iparjogvédelmi Szakértői Testület ezekkel kapcsolatban nem tartotta szükségesnek a vizsgálat újbóli lefolytatását.

2. *A ...4 lajstromszámú mintaoltalom bitorlása a 17. és 18. számú minták vonatkozásában megvalósulhat-e hasonló mértani forma alkalmazásával?*

Önmagában a hasonló mértani formák alkalmazása nem eredményezi a mintaoltalom bitorlását. Egy termék hasznosítása csak abban az esetben minősülhet bitorlásnak, ha annak megjelenése és az oltalom alatt álló minta ábrázolásából megismerhető külső jellegzetességek által a tájékozott használóra tett összbnyomás megegyezik. Önmagában egy-egy jellegzetesség azonossága alapján nem ítéhető meg a bitorlás.

3. *A tájékozott használóra tett összbnyomás azonosságának megítélése során a „SCROLLY” feliratnak van-e megkülönböztető szerepe?*

A „SCROLLY” felirat jól látható, szembetűnő jellegzetessége a ...9 lajstromszámú mintaoltalom 2. mintájának és a ...9 lajstromszámú mintaoltalom 3. mintájának. A tájékozott használó figyelmét nem kerülik el a mintát alkotó ilyen jellegzetességek. Ezért az összbnyomás megállapításakor a „SCROLLY” feliratot a fenti minták vonatkozásában figyelembe kell venni.

4. *Az M/8 és M/9 jelöléssel benyújtott ábrázolásokon látható keretek használatával megvalósul-e a jogosult mintaoltalmainak a bitorlása?*

A mintaoltalom bitorlása a tájékozott használóra tett összbnyomás alapján ítéhető meg. A keretek használata alapján, a további jellegzetességek figyelembevétele nélkül a mintaoltalom bitorlása nem állapítható meg.

Összeállította: Posteinerné Toldi Márta